

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 66/2019

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 28 lutego 2019 r.

Ocena programowa

Profil praktyczny

Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

ul. Garbary 2, 85-229 Bydgoszcz

Dokument podpisany przez
MAREK CHAMOT
Data: 2019.12.27 15:49:07 CET

Nazwa ocenianego kierunku studiów: ekonomia

1. Poziom/y studiów: studia I i II stopnia
2. Forma/y studiów: stacjonarna, niestacjonarna
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}: ekonomia i finanse, nauki o zarządzaniu i jakości

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Studia I stopnia: Ekonomia i finanse	140,5 ECTS	78%
Studia II stopnia: Ekonomia i finanse	93,5 ECTS	78%

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Lp.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1.	Studia I stopnia: Nauki o zarządzaniu i jakości	39,5 ECTS	22%
2.	Studia II stopnia: Nauki o zarządzaniu i jakości	26,5 ECTS	22%

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art.5 ust. 3 ustawy podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty uczenia się.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się zakładane dla kierunku „ekonomia”, studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym, prowadzonego przez Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy zostały szczegółowo określone w programie studiów, który stanowi załącznik do niniejszego raportu samooceny.

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
xxxx	dr/adiunkt/Dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania
xxxx	dr/adiunkt/Zastępca dyrektora Instytutu Ekonomii i Zarządzania
xxxx	dr hab./prof. WSG/nauczyciel akademicki
xxxx	dr/adiunkt/nauczyciel akademicki
xxxx	doc./nauczyciel akademicki
xxxx	doc./nauczyciel akademicki/Dyrektor Działu Kształcenia
xxxx	mgr/koordynator biura Instytutu Ekonomii i Zarządzania
xxxx	mgr inż./koordynator biura Instytutu Ekonomii i Zarządzania
xxxx	mgr/nauczyciel akademicki

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Wskazówki ogólne do raportu samooceny	6
Prezentacja uczelni	7
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	9
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	9
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	16
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	34
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	42
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	48
Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne	51
Rozwój i doskonalenie infrastruktury	55
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	57
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	62
Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia	70
Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów	75
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	77
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	79
Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów	79
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Wskazówki ogólne do raportu samooceny

Raport samooceny przygotowywany przez uczelnię jest jednym z podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w procesie oceny programowej. Jego głównym celem jest prezentacja koncepcji i programu studiów, uwarunkowań jego realizacji oraz miejsca i roli kształcenia w otoczeniu społecznym i gospodarczym, w odniesieniu **do szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia** określonych w załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także refleksja nad stopniem spełnienia tych kryteriów.

Istotnymi cechami raportu samooceny jest analityczne i autorefleksyjne podejście do prezentowanych w nim treści oraz poparcie przedstawianych w raporcie aspektów programu studiów i jego realizacji specyficznymi przykładami stosowanych rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem wyróżniających je cech oraz dobrych praktyk. Raport powinien być zwięzły, w części I jego objętość nie powinna przekraczać 40 000 znaków.

We wzorze raportu samooceny zawarte zostały wskazówki mówiące o tym, co warto rozważyć i do czego odnieść się w raporcie. Zwrócono w nich uwagę na te elementy, odpowiadające szczegółowym kryteriom oceny programowej i przyjętym standardom jakości, do których odniesienie się umożliwi dokonanie pełnej samooceny, a następnie przeprowadzenie rzetelnej oceny przez zespół oceniający PKA.

Wskazówek tych nie należy traktować jako obligatoryjnych dla uczelni przygotowującej raport samooceny. Uczelnia w samoocenie każdego kryterium ma prawo w pełni autonomicznie przedstawiać kluczowe czynniki uwiarygadniające jego spełnienie. Wyłącznym celem wskazówek jest pomoc w zrozumieniu istoty każdego z kryteriów, wskazanie informacji najważniejszych dla procesu oceny oraz zainspirowanie do formułowania pytań, na które warto poszukiwać odpowiedzi w procesie samooceny i opracowywania raportu, a także w celu doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku.

Należy pamiętać, że zgodnie z § 17 ust. 3 statutu PKA z dnia 13 grudnia 2018 r., Uczelnia powinna opublikować raport samooceny na swej stronie internetowej przed wizytacją zespołu oceniającego.

Prezentacja uczelni

Wyższa Szkoła Gospodarki jest niepubliczną szkołą wyższą, działającą od 1999 r. Uczelnia prowadzi kształcenie na poziomie studiów drugiego stopnia na pięciu kierunkach studiów (ekonomia, turystyka i rekreacja, mechatronika, pedagogika, pielęgniarstwo), na osiemnastu kierunkach pierwszego stopnia (administracja, budownictwo, dietetyka, ekonomia, filologia, fizjoterapia, informatyka i ekonometria, inżynieria mechatroniczna, logistyka, mechatronika, pedagogika, pielęgniarstwo, przemysły kreatywne, turystyka i rekreacja, wychowanie fizyczne, zarządzanie, zarządzanie i inżynieria produkcji) oraz na trzech kierunkach jednolitych studiów magisterskich (fizjoterapia, psychologia i pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna).

Wszystkie kierunki studiów prowadzone są na profilu praktycznym. Dominującym obszarem wiedzy, do których przypisano kierunki studiów są nauki społeczne, następnie nauki medyczne i nauki o zdrowiu, a dalej nauki techniczne.

W misji Uczelni wskazuje się, że pod względem funkcjonalnym wzoruje się ona na modelu tzw. uniwersytetu przedsiębiorczości (badania naukowe, kształcenie, przedsiębiorczość akademicka) i uczelni zaangażowanej, a w stylu zarządzania odwołuje się do modelu organizacji „uczącej się”.

Uczelnia wyróżnia się dwoma atrybutami: 1) silnymi więziami z otoczeniem społeczno-gospodarczym i ukierunkowaniem na poszukiwanie nisz i obszarów życia społecznego i gospodarczego, które wymagają wsparcia w działaniach modernizacyjnych; 2) umiędzynarodowieniem wszelkich działań i procesów w zakresie kształcenia i badań naukowych, co przejawia się w tworzeniu międzynarodowego środowiska studentów, pracowników i partnerów biznesowych Uczelni.

Relacje Uczelni z biznesem wyróżniają się na tle typowych rozwiązań w tym zakresie. WSG intensywnie współpracuje z lokalnym środowiskiem społeczno-gospodarczym w celu dopasowania oferty studiów do lokalnych potrzeb oraz pobudzania, stymulowania i oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy, w tym na rozwój kultury. W ramach Uczelni funkcjonuje Konwent, w skład którego wchodzi przedstawiciele firm i organizacji gospodarczych, samorządów zawodowych, a także reprezentanci samorządu terytorialnego, państwowych jednostek organizacyjnych i NGO. Uczelnia jest też miejscem licznych wydarzeń i konferencji naukowych, popularnonaukowych i branżowych. Kładzie się także nacisk na podnoszenie aktywności studentów i przedsiębiorczości akademickiej. Dużą rolę w tym zakresie spełnia tzw. Studencka Strefa Biznesowa i Akademicka Przestrzeń

Kulturalna. Koordynacją tych działań zajmuje się Samorząd Studentów WSG.

Ważnym elementem działalności Uczelni jest umiędzynarodowienie. Od wielu lat Uczelnia prowadzi współpracę z partnerami zagranicznymi, zarówno uczelniami jak i przedsiębiorstwami (m.in. w ramach programów: Visiting Professors, Erasmus+, organizacji studenckich praktyk zawodowych), wzmacniając potencjał kadrowy Uczelni i jej ofertę edukacyjną poprzez urozmaicenie programu i form prowadzonych zajęć.

Za kształcenie na poszczególnych kierunkach studiów odpowiadają Instytuty lub Katedry. Za organizację kształcenia na kierunku „ekonomia” (MNiSW-DNS-WUN-6022-2606-8/KT/10 i DSW-3-4003/741/EK/Rej.145/05) odpowiada Instytut Ekonomii i Zarządzania, który realizuje także kształcenie na kierunku „zarządzanie” (DSW-2-08-4003-264/07) i „logistyka” (DSW-2-08-4003-264/07).

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Koncepcja kształcenia na kierunku „ekonomia” o profilu praktycznym jest zgodna z misją Uczelni, w myśl której „Uczelnia działa w oparciu o koncepcję uniwersytetu przedsiębiorczości i uczelni zaangażowanej w modelu organizacji uczącej się”. Zgodnie z jej brzmieniem, Uczelnia „kładzie bardzo duży nacisk na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, wspiera zaangażowanie pracowników i studentów w działalność gospodarczą i szeroko pojętą przedsiębiorczość”. Jednym z założeń koncepcji kształcenia jest zatem tworzenie programów i form kształcenia studentów, które odpowiadają oczekiwaniom przedsiębiorców, prowadzenie badań dla nich i ciągle monitorowanie rynku pracy dla poznawania tych oczekiwań. Ponadto koncepcja kształcenia zakłada współpracę i partnerstwo z przedstawicielami kierownictwa przedsiębiorstw, w tym włączenie ich w proces tworzenia oferty edukacyjnej, programów i planów studiów na kierunku „ekonomia”. Podstawę doboru treści kształcenia stanowi wiedza oraz umiejętności, które zostały określone na podstawie potrzeb zgłaszanych przez pracodawców. Opinia w wyżej wymienionym zakresie została wyrażona m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni oraz firmy i instytucje współpracujące, takie jak: Abramczyk Sp z o.o., Hotel „BOHEMA”, Centrum Medyczne Gizińscy, Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, POLWELL Hurtownia, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Budowlani”, HANPLAST sp. z o.o., Kancelaria Rady Prawnego Jacek Onoszkowicz-Jacyna, Grupa Polska Press, PESA Bydgoszcz S.A. i AWZ Deweloper.

Konsultacje z przedstawicielami otoczenia zewnętrznego odnosiły się przede wszystkim do zawartości merytorycznej modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych. Polegały na doborze i opiniowaniu:

- powiązania tych treści z kierunkowymi efektami uczenia się,
- wpływu tych treści na kształtowanie umiejętności praktycznych.

Opinia pracodawców, zgodnie z koncepcją kształcenia, miała także kluczowy wpływ na ukierunkowanie programu studenckich praktyk zawodowych.

W [Strategii rozwoju Uczelni na lata 2018-2022 \(Uchwała Kolegium WSG z dnia 13 czerwca 2018 roku w sprawie: przyjęcia „Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na lata 2018-2022”\)](#) przyjęto, w obszarze rozwoju oraz relacji z otoczeniem, jako priorytet III Rozwój przedsiębiorczości akademickiej. Działania strategiczne związane są

kształtowaniem Uczelni na wzór tzw. „uniwersytetu przedsiębiorczości”, polegającego na rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, rozumianej jako zaangażowanie nauczycieli akademickich i studentów w działalność gospodarczą, co objawia się w szczególności tworzeniem firm typu spin-off oraz spin-out przez pracowników, studentów oraz absolwentów. Uczelnia posiada jednostki organizacyjne w ramach struktury organizacyjnej, które służą transferowi oraz dyfuzji wiedzy, m.in. biura karier, akademicki inkubator przedsiębiorczości czy innowacyjne laboratorium współpracy nauki i biznesu inLAB. Tym samym zaangażowanie Uczelni w tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej na płaszczyźnie projektowej we współpracy z podmiotami zewnętrznymi widoczne jest w wielu działaniach i spójne z koncepcją kształcenia na kierunku „ekonomia”.

Zakładane efekty uczenia się dla kierunku „ekonomia” (studiów zarówno I, jak i II stopnia) są pochodne względem efektów uczenia się określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 02.11.2011 roku w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Efekty uczenia się na kierunku „ekonomia” zostały przyjęte [uchwałą nr 17/2011/2012 Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie efektów kształcenia określonych dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.](#)

Przyjęte efekty uczenia się są przedmiotem konsultacji z pracodawcami, pracownikami (w ramach spotkań Instytutu Ekonomii i Zarządzania), a także z przedstawicielami studentów. Uzyskane opinie potwierdziły trafność sformułowanych efektów uczenia się. Tak przyjęte efekty stały się podstawą do budowy planów studiów na obydwu poziomach kształcenia i dla wszystkich specjalności.

Studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia” o profilu praktycznym zmierzają do ukształtowania u studentów postawy przedsiębiorczości i zaangażowania w życie publiczne. Zakłada się, że absolwenci będą podejmowali wyzwania społeczne i gospodarcze w trakcie działalności zawodowej przy uwzględnieniu norm i wartości nawiązujących do odpowiedzialności obywatelskiej oraz poszanowania godności człowieka. Cele te znajdują odzwierciedlenie w programie studiów, a także tworzeniu przez Uczelnię warunków rozwijania takich postaw.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i kończą się nadaniem tytułu zawodowego licencjata. Specjalności, które zostały uruchomione w roku akademickim 2018/2019 to:

ekonomika małych i średnich firm;

ekonomika sektora TSL;

international business (studia w j. angielskim);
rachunkowości usługi finansowe.

Absolwent na specjalności ekonomika małych i średnich firm zdobywa wiedzę z zakresu projektowania i funkcjonowania przedsiębiorstwa jako całości, a także poszczególnych jego obszarów. Zna metody, techniki i narzędzia pozyskiwania oraz analizy danych służących do oceny sytuacji rynkowej podmiotów gospodarczych. Posiada umiejętność przeprowadzenia analizy ekonomicznej oraz wyciągania z niej wniosków. Ponadto absolwent jest gotów do określenia zdolności produkcyjnej przedsiębiorstwa, analizy jego kosztów oraz określenia jego wyniku finansowego. Zna także istotę barier wpływających na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Dodatkowo zdobywa umiejętność analizowania efektywności różnych wariantów rozwiązań konkretnych problemów decyzyjnych oraz wyboru rozwiązań optymalnych i suboptymalnych. Absolwent jest zaopatrzonej również w umiejętność dokonywania analizy finansowej i strategicznej przedsiębiorstwa.

Absolwent specjalności ekonomika w sektorze TSL zdobywa umiejętność stałego podnoszenia jakości świadczonych usług w dynamicznie rozwijających się przedsiębiorstwach sektora TSL. Potrafi stosować rozwiązania logistyczne w przedsiębiorstwach usługowo-produkcyjnych i instytucjach infrastruktury społecznej. Absolwent, w oparciu o zdobytą wiedzę i umiejętności, jest przygotowany do efektywnej pracy na rzecz przedsiębiorstw transportowo-spedycyjno-logistycznych w zakresie budowania ich przewag konkurencyjnych. Program studiów na tej specjalności stanowi podstawę do dalszego kształcenia celem uzyskania kompetencji wymaganych od kandydatów na uzyskanie Certyfikatu Kompetencji Zawodowych Przewoźnika Drogowego, wystawianego przez Instytut Transportu Samochodowego w Warszawie.

Celem studiów na specjalności international business jest przygotowanie absolwentów z zakresu funkcjonowania przedsiębiorstw w warunkach globalizacji, a także umiejętności analizy zjawisk, które mają miejsce na rynku międzynarodowym. Potrafią oni dostrzegać ekonomiczne, polityczne i kulturowe uwarunkowania biznesu globalnego. Potrafią budować relacje biznesowe w międzynarodowym środowisku. Ich umiejętności sięgają również kwestii związanych z międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi, finansami międzynarodowymi, rozliczeniami transakcji międzynarodowych czy bankowością międzynarodową. Mają oni także świadomość jak funkcjonuje Unia Europejska oraz przedsiębiorstwa założone na jej obszarze. Studia w całości prowadzone są w języku angielskim.

W przypadku specjalności rachunkowości usługi finansowe celem kształcenia jest przygotowanie absolwenta do prowadzenia rachunkowości w instytucjach i przedsiębiorstwach oraz sporządzania analizy i sprawozdań finansowych przy wykorzystaniu systemów informatycznych rachunkowości. Ponadto absolwent zna zasady rządzące instytucjami tworzącymi sektor finansowy: bank centralny, banki komercyjne, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne. Absolwent zna zastosowanie różnych instrumentów finansowych w praktyce oraz mechanizm funkcjonowania rynku usług finansowych (bankowych, ubezpieczeniowych, inwestycyjnych). Program studiów na tej specjalności jest skorelowany z zakresem wymagań programowych stawianych kandydatom ubiegającym się o przyznanie Certyfikatu Księgowego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Absolwenci mają również podstawowe przygotowanie merytoryczne, które po uzupełnieniu jest przydatne do uzyskania kompetencji doradcy finansowego, rozumianego jako eksperta z dziedziny udzielanych przez banki kredytów. Niezwykle cennym uzupełnieniem w zakresie kształcenia na tej specjalności jest współpraca WSG ze Związkiem Banków Polskich i jego partnerami, których przedstawiciele systematycznie prowadzą zajęcia eksperckie dla studentów.

Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry i kończą się nadaniem tytułu zawodowego magistra. Specjalności, które zostały uruchomione w roku akademickim 2018/2019, to:

- ekonomia menedżerska;
- international business (studia w j. angielskim);
- logistyka, transport i handel międzynarodowy;
- przedsiębiorczość i rozwój biznesu;
- rachunkowości controlling;
- zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji.

Absolwent specjalności ekonomia menedżerska potrafi podjąć kluczowe decyzje w przedsiębiorstwie, posługując się zaawansowanymi narzędziami rozwiązywania problemów menedżerskich. Decyzje te są podejmowane z uwzględnieniem zmienności otoczenia, ryzyka oraz niepełnej informacji rynkowej. Absolwent posiada rozległą wiedzę m.in. w kwestii prowadzenia działalności gospodarczej, planowania, realizowania i rozliczania przedsięwzięć gospodarczych, efektywnego wykorzystywania zasobów przedsiębiorstwa, zarządzania projektami, pozyskiwania funduszy unijnych i innych źródeł finansowania projektów gospodarczych, a także analizowania rynku i budowania partnerskich relacji z klientami.

Absolwenci specjalności international business potrafią sporządzić plany rozwoju firm działających na rynku międzynarodowym. Potrafią również ocenić kondycję firmy oraz jej otoczenie biznesowe. Nabywają umiejętności prowadzenia negocjacji z partnerami, w tym z kontrahentami z innych krajów. Ponadto, posługując się różnymi narzędziami m.in. analizą kosztów przedsiębiorstwa, są w stanie podjąć strategiczne dla przedsiębiorstwa decyzje. Są przygotowani do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwie. Posiadają wiedzę o znaczeniu logistyki na rynku międzynarodowym, a także jej wpływie na konkurencyjność przedsiębiorstw. Dodatkowo potrafią wybrać odpowiednie narzędzia i metody badawcze wykorzystywane w planowaniu i organizowaniu procesów transportowych. Studia w całości prowadzone są w języku angielskim.

Intencją studiów na specjalności logistyka, transport i handel międzynarodowy jest przygotowanie kadr dla działów ekonomicznych i zarządów przedsiębiorstw transportowych i logistycznych. Absolwent zostaje wyposażony w umiejętność wykorzystywania metod analitycznych do podejmowania decyzji dotyczących działania przedsiębiorstwa na rynkach globalnych. Osoba, która ukończyła specjalność logistyka, transport i handel międzynarodowy ma wiedzę m.in. z zakresu działalności przedsiębiorstwa na rynkach międzynarodowych, funkcjonowania globalnych rynków towarowych i rynku usług, gospodarowania zasobami finansowymi w przedsiębiorstwach sektora TSL, rozliczeń i finansów międzynarodowych. Wśród niewątpliwie najważniejszych umiejętności, jakie posiadają absolwenci należy wyróżnić: projektowanie i optymalizację procesów logistycznych, przygotowanie planów rozwojowych przedsiębiorstwa (w tym przedsiębiorstwa sektora TSL), badanie rynków międzynarodowych, a także wdrażanie rozwiązań innowacyjnych do organizacji.

Absolwenci specjalności przedsiębiorczość i rozwój biznesu mają lepsze przygotowanie z zakresu podejmowania decyzji menedżerskich w warunkach niepełnej informacji gospodarczej. Osoba, która ukończyła tę specjalność zna cechy przedsiębiorcy oraz prawo gospodarcze w zastosowaniu do konkretnych problemów np. prawo pracy czy prawo podatkowe. Ważnym celem kształcenia jest również przekazanie umiejętności związanych z prowadzeniem na własny rachunek i rachunek obcy działalności gospodarczej. Absolwenci potrafią m.in. zarządzać kadrami i płacami, optymalizować koszty przedsiębiorstwa, stosować techniki sprzedaży i negocjować kontrakty handlowe, analizować rynek oraz prowadzić badania marketingowe, wdrażać innowacje w przedsiębiorstwie.

Na specjalności rachunkowości controlling absolwent ma przygotowanie z zakresu prowadzenia rachunkowości oraz rachunkowości i controllingu w instytucjach

i przedsiębiorstwach oraz własnych biurach rachunkowych. Wykorzystując systemy informatyczne rachunkowości potrafi sporządzić analizy niezbędne do celów zarządczych. Absolwent ma wiedzę z zakresu rachunkowości i analizy finansowej, wdrażania systemów informatycznych rachunkowości, technik controllingu, strategicznej rachunkowości zarządczej, a także rachunku kosztów pełnych i zmiennych oraz zasobowo-procesowego rachunku kosztów. Potrafi m.in. wykorzystać metody analizy ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw, zarządzać finansami podmiotów gospodarczych, podmiotów publicznych, ubezpieczeń i gospodarstw domowych, a także konstruować portfel inwestycyjny na rynku papierów wartościowych i stosować metody inżynierii finansowej w celu minimalizacji ryzyka inwestowania. Program studiów na tej specjalności stanowi podstawę do dalszego kształcenia, celem uzyskania kompetencji wymaganych od kandydatów na biegłego rewidenta.

Na specjalności zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji, absolwent potrafi realizować nowoczesne strategie zarządzania zasobami ludzkimi w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach oraz we wszystkich strukturach organizacyjnych (samorząd, organizacje pozarządowe). Ma on fachową wiedzę dotyczącą najnowszego instrumentarium gospodarowania zasobami pracy, a także wie jakie znaczenie dla gospodarki ma rozwijanie kapitału ludzkiego. Z punktu widzenia organizacji, wykorzystując odpowiednie narzędzia, absolwent potrafi zaplanować zatrudnienie, przeprowadzić proces rekrutacji i selekcji, ocenić pracowników, zmotywować ich do pracy, a także wie jak przeprowadzić proces derekrutacji. Ma on również świadomość czym jest problem bezrobocia i jakie są jego skutki, zarówno w skali mikro, jaki i makroekonomicznej.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów I stopnia na kierunku „ekonomia”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują 27 efektów, w tym 10 z zakresu wiedzy, 12 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 6 PRK i przyporządkowane zostały do dwóch dyscyplin ekonomii i finansów (78%) oraz nauk o zarządzaniu i jakości (22%). Efekty dla specjalność international business prowadzonej w języku angielskim zostały przetłumaczone na język angielski i są one tożsame z efektami kierunkowymi obowiązującymi dla kierunku „ekonomia”.

Po ukończeniu studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym na kierunku „ekonomia” absolwent, na podstawie nabytej wiedzy, umiejętności oraz nabytych kompetencji, jest przygotowany do racjonalnego podejmowania decyzji ekonomicznych, finansowych i zarządczych, zarówno w miejscu pracy, jak i poza nim. Zna metody, techniki

oraz narzędzia pozyskiwania i analizy danych oraz potrafi wykorzystać narzędzia statystyczne do rozwiązywania konkretnych problemów ekonomicznych. Ponadto, w odpowiedni sposób identyfikuje prawidłowości występujące we współczesnej gospodarce, zarówno na szczeblu mikroekonomicznym, jak i makroekonomicznym.

Osiągnięcie efektów uczenia się na studiach I stopnia na kierunku „ekonomia” daje absolwentom szereg możliwości zawodowych m.in. takich, jak praca na stanowisku: pracownik biurowy, analityk, księgowy, pracownik izb i urzędów skarbowych, referent w instytucji bankowo-finansowej, pracownik służb ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw. Poza rozwojem zawodowym uzyskanie tytułu zawodowego licencjata uprawnia również do podjęcia kształcenia na kolejnym stopniu studiów.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów II stopnia na kierunku „ekonomia”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują 25 efektów, w tym 10 z zakresu wiedzy, 9 w zakresie umiejętności oraz 6 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 7 PRK i przyporządkowane zostały do dwóch dyscyplin ekonomii i finansów (78%) oraz nauk o zarządzaniu i jakości (22%). Analogicznie do studiów I stopnia, efekty dla studentów anglojęzycznych zostały przetłumaczone na język angielski.

Po zakończeniu studiów II stopnia o profilu praktycznym na kierunku „ekonomia” absolwent na podstawie osiągniętych efektów uczenia się zna m.in.: wpływ ekonomii międzynarodowej na działalność gospodarczą, metody i zasady rozwoju biznesu oraz posiada wiedzę z zakresu prawa gospodarczego. Potrafi przygotować, uruchomić i prowadzić działalność gospodarczą na własny i cudzy rachunek. Potrafi analizować otoczenie biznesu oraz podejmować współpracę z wybranymi jednostkami, w tym także bankami oraz instytucjami finansowymi i ubezpieczeniowymi. Racjonalnie gospodaruje kapitałem ludzkim oraz rzeczowymi składnikami kapitału w przedsiębiorstwie. Potrafi posługiwać się metodami analizy ekonomicznej i finansowej w firmie.

Osiągnięcie efektów uczenia się na studiach II stopnia na kierunku „ekonomia” daje absolwentom możliwości założenia samodzielnej działalności gospodarczej lub zatrudnienia m.in. na stanowisku: menedżera firmy, eksperta w zespole projektowym, specjalisty ds. rozwoju przedsiębiorstwa, dyrektora ds. ekonomicznych, zastępcy głównego księgowego, analityka finansowego. Uzyskanie tytułu zawodowego uprawnia również do podjęcia studiów w szkołach doktorskich.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Treści programowe dla poszczególnych przedmiotów ujętych w programie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku „ekonomia” określone na podstawie założonych efektów uczenia się w dziedzinie nauk społecznych – dyscyplina ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości. Warunkiem uzyskania kwalifikacji pierwszego i drugiego stopnia na określonym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia jest osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie kształcenia.

Podstawę doboru treści stanowi wiedza wraz z umiejętnościami, które zostały ukierunkowane na potrzeby rynku pracy, wyrażone m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni oraz firm i instytucji współpracujących na spotkaniach służących przygotowaniu programu studiów. Konsultacje z przedstawicielami otoczenia zewnętrznego odnosiły się przede wszystkim do zawartości merytorycznej poszczególnego modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych. Polegały na doborze i opiniowaniu:

Na studiach I stopnia

specjalności „Ekonomika małych i średnich firm”, „Ekonomika sektora TSL” - były konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, MZK, Zelan sp. zo.o.

specjalność „International business” - były konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Akademią Transportu, Konwentem WSG a także Zelan sp. z o.o

specjalność „Rachunkowość i usługi finansowe” - były konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, MZK w Bydgoszczy, Barbara Luijckx sp. z o.o.

Na studiach II stopnia:

specjalności „Ekonomia menedżerska”, „Logistyka, transport i handel międzynarodowy” – były konsultowane z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Konwentem WSG, Zelan sp. z o.o.

specjalność „Rachunkowość i controlling” – były konsultowane ze Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Zelan sp. z o.o.

specjalności „Przedsiębiorczość i rozwój biznesu”, „Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji” – były konsultowane z Konwentem WSG, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Barbara Luijckx sp z o.o.

specjalność „International business” - były konsultowane z Miejskimi Zakładami Komunikacyjnymi , Konwentem WSG, JMJ Trans, Zelan sp. z o.o., Vitroflora Grupa Producentów sp. z o.o.

Studia trwają:

I stopień studiów: 6 semestrów,

II stopień studiów: 4 semestry.

Dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przewidywane jest osiągnięcie tych samych efektów uczenia się. Podstawą uzyskania przez studenta założonych efektów uczenia się są plany studiów dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej, które obejmują zestaw przedmiotów, rygor zaliczenia, liczbę godzin i formy prowadzenia zajęć oraz przypisane do zajęć punkty ECTS. Formy prowadzenia zajęć na kierunku „ekonomia” obejmują wykłady, ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, zajęcia projektowe, lektoraty językowe, konsultacje dydaktyczne i zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Formy te przypisane są do przedmiotów zgodnie z ich specyfiką i określonymi dla nich efektami uczenia się. Przedmioty, które wiążą się z praktycznym przygotowaniem do zawodu realizowane są przede wszystkim w oparciu, o zajęcia warsztatowe, projektowe i laboratoryjne.

Na studiach pierwszego stopnia treści kształcenia są realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczelnianych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 10 przedmiotów na studiach stacjonarnych, w tym „Językobcy”. Na moduł ten przypada 18 punktów ECTS. Dodatkowym przedmiotem kanonicznym na studiach stacjonarnych jest „*Wychowanie fizyczne*”(0 punktów ECTS). Przedmioty należące do modułu przedmiotów podstawowych to: *Matematyka, Mikroekonomia, Prawo cywilne, Statystyka opisowa, Podstawy makroekonomii, Podstawy rachunkowości, Podstawy zarządzania, Ekonometria, Finanse, Podstawy marketingu oraz Podstawy logistyki.* Łącznie w module przedmiotów podstawowych realizowanych jest 11 przedmiotów, o łącznej liczbie 51,5 punktów ECTS.

Efekty kierunkowe realizowane są na 6 przedmiotach kierunkowych, o łącznej liczbie ECTS równej 14,5 pkt. Do modułu przedmiotów kierunkowych obowiązkowych na wszystkich specjalnościach zalicza się:

- Analizę ekonomiczną
- Międzynarodowe stosunki gospodarcze
- Politykę społeczną
- Politykę gospodarczą
- Gospodarkę regionalną
- Ekonomię integracji europejskiej

W planie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane w programie obszarowymi), które są charakterystyczne dla specjalności. Przedmiotom tym na każdej specjalności przypisano 54 punkty ECTS w planach studiów.

Na specjalności „Ekonomika sektora TSL”:

- Ekonomika transportu
- Systemy transportowe
- Podstawy spedycji
- Zarządzanie łańcuchami dostaw
- Procedury i trendy w transporcie drogowym
- Gospodarka magazynowa
- Logistyka produkcji
- Logistyka zaopatrzenia i dystrybucji
- Systemy logistyczne
- Logistyka transportu zintegrowanego
- Planowanie logistyczne
- Podstawy handlu zagranicznego
- Systemy informatyczne w TSL
- Rozliczenia elektroniczne w TSL
- Arkusze kalkulacyjne

Na specjalności „Rachunkowość i usługi finansowe”:

- Rachunkowość finansowa i podatkowa
- Rachunkowość małych firm
- Rachunkowość budżetowa

Elementy rachunkowości zarządczej
Podatek VAT i inne podatki pośrednie
Podatki i prawo podatkowe
Kontrola podatkowa i skarbowa
Postępowanie karno-skarbowe
Analiza finansowa
Podstawy sprawozdawczości finansowej
Analiza portfela inwestycyjnego
Matematyka finansowa i ubezpieczeniowa
Bankowość i prawo bankowe
Procedury zamówień publicznych
Ubezpieczenia
Biznesplan
Arkusze kalkulacyjne

Na specjalności „Ekonomika małych i średnich firm”:

Rachunkowość finansowa i podatkowa
Rachunkowość małych firm
Elementy rachunkowości zarządczej
Ekonomika przedsiębiorstw
Biznesplan
Przedsiębiorstwo na rynku globalnym
Projektowanie działalności gospodarczej
Konkurencyjność przedsiębiorstw
Podatki i prawo podatkowe
Analiza finansowa
Analiza portfela inwestycyjnego
Ubezpieczenia
Marketing usług
Prognozowanie gospodarcze
Arkusze kalkulacyjne

Na specjalności „International business”:

Intercultural Communication / Komunikacja interkulturowa

International Corporates / Korporacje międzynarodowe
International Negotiations / Negocjacje międzynarodowe
Global Logistics Chains / Globalne łańcuchy logistyczne
International Transport / Transport międzynarodowy
International Banking / Bankowość międzynarodowa
Corporate Finances / Finansowanie przedsiębiorstw
International Finances / Finanse międzynarodowe
Business Law / Prawo biznesowe
Fundamentals of Foreign Trade / Podstawy handlu zagranicznego
Trade Transactions Settlements / Rozliczanie transakcji handlowych
Trade Transactions / Transakcje handlowe
Principles of Common European Market / Zasady wspólnego rynku Unii Europejskiej
Brand Management in International Business / Zarządzanie marką w biznesie międzynarodowym
Global Sustainability and Cross-Cultural Change / Równowaga światowa i wymiana międzykulturowa
Spreadsheet Programs / Arkusze kalkulacyjne

Przygotowanie pracy dyplomowej realizowane jest w ramach modułu „Proces dyplomowania”, który obejmuje m.in.:

Podstawy pisania pracy dyplomowej
Edycja i prezentacja danych
Seminarium dyplomowe
Konsultacje dyplomowe

Na moduł ten przypada 10,5 punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Pozostałymi elementami uzupełniającymi program studiów są: moduł praktyk (Praktyka podstawowa „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa I i II), moduł Zajęć eksperckich oraz Przedmioty do wyboru I, II, III i IV. Łącznie wynoszą one 31,5 ECTS.

Program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów w wymiarze od 92,5 do 93,5 pkt. ECTS, co stanowi 51-52% łącznej liczby punktów ECTS dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na studiach pierwszego stopnia. Moduł „Przedmioty do wyboru” obejmuje:

lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego,

przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru,
seminarium dyplomowe,
konsultacje dyplomowe,
praktyka kompetencje pracownicze i praktyka branżowa,
wychowanie fizyczne,
przedmioty specyficzne dla konkretnej specjalności.

Na studiach drugiego stopnia treści kształcenia także są realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczeniowych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 5 przedmiotów. Na moduł ten przypada 4,5 punktów ECTS. Przedmioty należące do modułu przedmiotów podstawowych to: Wnioskowanie statystyczne, Makroekonomia, Historia myśli ekonomicznej, Ekonomia menedżerska, Prognozowanie procesów ekonomicznych, Prawo gospodarcze i handlowe. Łącznie w module przedmiotów podstawowych realizowanych jest 6 przedmiotów, o łącznej liczbie 21 punktów ECTS. Efekty kierunkowe realizowane są na 4 przedmiotach kierunkowych, o łącznej liczbie ECTS równej 9 pkt. Do modułu przedmiotów kierunkowych obowiązkowych na wszystkich specjalnościach zalicza się:

Rynek finansowy i kapitałowy
Ekonomia międzynarodowa
Ekonomia matematyczna
Gospodarowanie kapitałem ludzkim

W planie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane w programie obszarowymi), które są charakterystyczne dla specjalności. Przedmiotom tym na każdej specjalności przypisano 33,5 punktów ECTS w planach studiów.

Na specjalności „Logistyka, transport i handel międzynarodowy”:

Ekonomika handlu międzynarodowego
Transakcje w handlu zagranicznym
Spedycja i usługi logistyczne w handlu zagranicznym
Ekonomika transportu międzynarodowego
Polityka transportowa UE
Internalizacja kosztów w transporcie
Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw
Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie

Logistyka międzynarodowa
Projektowanie systemów logistycznych
Zarządzanie logistyczne

Na specjalności „Przedsiębiorczość i rozwój biznesu”:

Techniki controllingu i analizy finansowej
Optymalizacja kosztów przedsiębiorstwa
Podatki i strategie podatkowe
Kadry i płace
Inwestycje i zarządzanie instrumentami finansowymi
Gra na giełdzie
Analiza rynku i badania marketingowe
Strategie rynkowe przedsiębiorstw
Wdrażanie innowacji w przedsiębiorstwie
Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie
Techniki sprzedaży i negocjacje kontraktów handlowych
Elementy prawa pracy
Prawo biznesowe w praktyce

Na specjalności „Rachunkowość i controlling”:

Techniki controllingu i analizy finansowej
Audyt finansowy
MSR i MSSF
Projekty inwestycyjne
Budżetowanie w przedsiębiorstwie
Kadry i płace
Wycena przedsiębiorstwa na rynku kapitałowym
Zarządzanie instrumentami finansowymi
Zaawansowana rachunkowość finansowa
Zasobowo-procesowy rachunek kosztów
Strategiczna rachunkowość zarządcza
Rachunek kosztów i kalkulacje
Systemy informatyczne w rachunkowości

Na specjalności „Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji”:

Analiza zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie
Rekrutacja i dobór kadr
Strategiczne zarządzanie zasobami ludzkimi
Podstawy kierowania zespołami pracowniczymi
Systemy motywacyjne w przedsiębiorstwie
Zarządzanie konfliktem
Gospodarka oparta na wiedzy
Ekonomika i organizacja pracy w przedsiębiorstwie
Elementy prawa pracy
Etyka pracy
Kadry i płace
Techniki negocjacji
Polityka rynku pracy
Badanie rynku pracy

Na specjalności „Ekonomia menedżerska”:

Techniki controllingu i analizy finansowej
Zaawansowana rachunkowość finansowa
Kadry i płace
Ryzyko w działalności gospodarczej
Zarządzanie rozwojem organizacji
Przedsiębiorczość i innowacyjność
Audyt i kontrola wewnętrzna
Zarządzanie logistyczne
Systemy informatyczne wspomagające zarządzanie
E-gospodarka
Społeczna odpowiedzialność biznesu
Ekonomika sektora publicznego

Na specjalności „International business”:

Economics of International Trade - Ekonomika handlu międzynarodowego
Trade transactions - Transakcje w handlu zagranicznym
Transport in International Trade - Transport w handlu zagranicznym
Common European Market - Jednolity rynek europejski

International Financial Markets - Międzynarodowe rynki finansowe
International Corporations - Korporacje międzynarodowe
The analysis and forecasting of foreign markets - Analiza i prognozowanie
rynków zagranicznych
The Company in the Global Market - Przedsiębiorstwo na rynku globalnym
Intercultural communication - Komunikacja międzykulturowa
Economic analysis of enterprises - Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw
International logistics - Logistyka międzynarodowa
Logistics management - Zarządzanie logistyczne

Przygotowanie pracy dyplomowej realizowane jest w ramach modułu „Proces dyplomowania”, który obejmuje m.in.:

Seminarium dyplomowe
Konsultacje dyplomowe
Dyplomowy projekt badawczy
Komputerowe metody opracowania danych naukowych
Metodologię badań naukowych

Na moduł ten przypada 20 punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych drugiego stopnia.

Pozostałymi elementami uzupełniającymi program studiów są: moduł praktyk (Praktyka podstawowa, „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa I i II), moduł Zajęć eksperckich oraz Przedmioty do wyboru I, II i III. Łącznie wynoszą one 32 ECTS.

Program studiów umożliwia studentowi wybór przedmiotów w wymiarze od 77,5 do 79,5 pkt. ECTS, co stanowi 64,5-66% łącznej liczby punktów ECTS dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Moduł „Przedmioty do wyboru” obejmuje:

lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego,
przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru,
seminarium dyplomowe,
konsultacje dyplomowe,
dyplomowy projekt badawczy,
praktyka kompetencje pracownicze i praktyka branżową,
przedmioty charakterystyczne dla specjalności.

Moduł „Praktyki” **na studiach pierwszego i drugiego stopnia** realizowany jest pod nadzorem opiekuna praktyk z ramienia zakładu pracy oraz merytorycznego opiekuna praktyk

wyznaczonego z ramienia Uczelni. W programie studiów przypisano mu łącznie 18 pkt. ECTS na studiach I stopnia oraz 18 pkt. ECTS na studiach II stopnia - zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Praktyka studencka na kierunku „ekonomia” obejmuje łącznie 480 godz., podzielonych na 3 grupy, które przedstawia poniższa tabela.

Tab. 1 Wymiar praktyk na studiach I i II stopnia

Studia I stopnia	Studia II stopnia
Praktyki „Kompetencje pracownicze” - 160 godzin w II semestrze	Praktyki „Kompetencje pracownicze” - 160 godzin w I semestrze
Praktyki branżowej I – 160 godzin w IV semestrze,	Praktyki branżowej I – 160 godzin w II semestrze,
Praktyki branżowej II - 160 godzin w V semestrze.	Praktyki branżowej II - 160 godzin w III semestrze.

Podstawę prawną w zakresie praktyk stanowi [Regulamin studenckich praktyk zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 roku](#), który zastąpił Regulamin studenckich praktyk zawodowych przyjęty Zarządzeniem Rektora z dnia 19 maja 2015 roku.

Program praktyk, przygotowany jest indywidualnie dla obszaru/specjalności studiów. Student jest pod bieżącą opieką i kontrolą opiekuna merytorycznego powołanego przez dyrektora Instytutu Ekonomii i Zarządzania a także opiekuna w organizacji, w której praktyka jest realizowana. Praktyka „kompetencje pracownicze” kładzie nacisk na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne związane z funkcjonowaniem pracownika w środowisku pracy. Praktyka branżowa uwzględnia specyfikę obszaru/specjalności realizowanego w ramach kierunku „ekonomia”.

W związku z wejściem w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uczelnia, aby spełnić obowiązek minimalnego wymiaru praktyk dla studiów prowadzonych na profilu praktycznym na studiach I stopnia, zmodyfikowała programy studiów tak, aby uwzględnić 6 miesięcy praktyk, tj. 960 godzin (30 ECTS). Zmiana ta została wprowadzona od naboru 2019/2020.

Miejscem realizacji praktyki zawodowej przez studentów WSG w Bydgoszczy może być firma/instytucja odpowiadająca jego kierunkowi studiów, w której istnieje możliwość zorganizowania praktyki zgodnej z przygotowanym wcześniej ramowym programem jej przebiegu. Kluczowymi miejscami odbywania praktyk zawodowych przez studentów

kierunku „ekonomia” są następujące przedsiębiorstwa: Atos Poland Global Services sp. z o. o., Raben Logistics Polska, Hanplast sp. z o.o. i Philips Lighting Poland sp. z o.o.

Na studiach pierwszego stopnia na kierunku „ekonomia” oferowane są 4 specjalności: Ekonomika sektora TSL, Rachunkowość i usługi finansowe, Ekonomika małych i średnich firm, International business w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje od 4560 do 4630 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 4522 do 4525 godzin. Nakład pracy studenta obejmuje: udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną studenta.

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym.

- 1) Na specjalności „Ekonomika sektora TSL” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 95,8 punktów ECTS, co stanowi 53,2% ich ogólnej liczby.
- 2) Na specjalności „Rachunkowość i usługi finansowe” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 101,5 punktów ECTS, co stanowi 56,4% ich ogólnej liczby.
- 3) Na specjalności „Ekonomika małych i średnich firm” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 102,5 punktów ECTS, co stanowi 56,9% ich ogólnej liczby.
- 4) Na specjalności „International business” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 97,5 punktów ECTS, co stanowi 54,2% ich ogólnej liczby.

W przypadku studiów stacjonarnych zajęcia dydaktyczne, którym przypisano od 90,7 do 92,1 pkt. ECTS realizowane są w formie zajęć z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy, co stanowi od 50,4% do 51,2% programu kształcenia, pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów uczenia się. W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest od 73,4 do 73,5 punkty ECTS, co odpowiada 40,8% programu kształcenia. W grupie „zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela” wyróżnia się zajęcia w kontakcie bezpośrednim, które obejmują tradycyjne formy zajęć, oraz w kontakcie pośrednim, które realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego

(zarówno w kontakcie bezpośrednim, jak i pośrednim) wynosi w zależności od obszaru studiów od 2268 do 2303 z czego wykłady zajmują od 33,3% do 35,3% ich ogólnej liczby, na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, praktyki, zajęcia warsztatowe, projektowe i lektoraty), przypada łącznie od 64,7% do 66,7% liczby godzin. Liczba zaplanowanych na studiach stacjonarnych, w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów i zajęć projektowych w semestrach jest zbliżona zaprezentowano w tab. 2

Tab. 2 Liczba godzin zaplanowanych na studiach stacjonarnych, w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym (studia I stopnia).

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Ekonomika sektora TSL	323	334	344	317	238	232
Rachunkowość i usługi finansowe	323	334	348	303	250	230
International business	342	334	346	267	274	260

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1836 do 1837 godzin, z czego na wykłady przypada od 31,2% do 33,1% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 66,9% do 68,8%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, praktyk, lektoratów i zajęć projektowych w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach. Liczba zaplanowanych na poszczególnych semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych została przedstawiona w tabeli 3.

Tab. 3 Liczba zaplanowanych w semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych (studia I stopnia).

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Ekonomika sektora TSL	272	249	268	211	178	178
Ekonomika małych i średnich firm	272	249	264	200	182	190
Rachunkowość i usługi finansowe	272	249	252	216	187	180

Na studiach drugiego stopnia na kierunku „ekonomia” oferowane jest 6 specjalności: „Logistyka, transport i handel międzynarodowy”, „Rachunkowość i controlling”, „Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji”, „Ekonomia menedżerska”, „Przedsiębiorczość i rozwój biznesu”, „International business” w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje od 3038 do 3062 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 3038 do 3041 godzin. Nakład pracy studenta obejmuje: udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną studenta.

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym.

- 1) Na specjalności „Logistyka, transport i handel międzynarodowy” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 66 punktów ECTS, co stanowi 55% ich ogólnej liczby.
- 2) Na specjalności „Rachunkowość i controlling” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 67 punktów ECTS, co stanowi 55,8% ich ogólnej liczby.
- 3) Na specjalności „Ekonomia menedżerska” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 67 punktów ECTS, co stanowi 55,8% ich ogólnej liczby.
- 4) Na specjalności „Przedsiębiorczość i rozwój biznesu” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 70,5 punktów ECTS, co stanowi 58,8% ich ogólnej liczby.
- 5) Na specjalności „International business” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 69,5 punktów ECTS, co stanowi 57,9% ich ogólnej liczby.
- 6) Na specjalności „Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji” zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 64,5 punktów ECTS, co stanowi 53,8% ich ogólnej liczby.

W przypadku studiów stacjonarnych zajęcia dydaktyczne, którym przypisano od 60,6 do 60,8 pkt. ECTS realizowane są w formie zajęć z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy, co stanowi od 50,5 do 50,7 % programu kształcenia, pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów kształcenia. W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli

akademickich i studentów przypisanych jest od 51 do 51,4 punkty ECTS, co odpowiada 42-42,8% %.

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego wynosi od 1514 do 1519 godzin, z czego wykłady zajmują od 31,2% do 36,8% ich ogólnej liczby, na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, projektowe i lektoraty), przypada łącznie od 63,2% do 68,8% liczby godzin. Liczba zaplanowanych na studiach stacjonarnych, w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów i zajęć projektowych w semestrach jest zbliżona zaprezentowano w tab. 4

Tab. 4 Liczba godzin zaplanowanych na studiach stacjonarnych, w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym (studia II stopnia).

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Rachunkowość i controlling	498	470	384	164
Logistyka, transport i handel międzynarodowy	498	445	391	181
International business	428	461	352	278
Przedsiębiorczość i rozwój biznesu	498	466	366	184

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1275 do 1285 godzin, z czego na wykłady przypada od 30,4% do 34,2% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 65,8% do 69,6%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów i zajęć projektowych w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach. Liczba zaplanowanych na poszczególnych semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych została przedstawiona w tabeli 5.

Tab. 5. Liczba zaplanowanych w semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych.

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Rachunkowość i controlling	390	392	336	162
Logistyka, transport i handel międzynarodowy	390	372	338	175
Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji	390	370	632	188
Przedsiębiorczość i rozwój biznesu	390	371	338	186

W planie studiów z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi od 1323 do 1335 godzin, z czego na wykłady przypada od 30,2% do 31,8% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 68,2% do 69,8%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów i zajęć projektowych w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych w formie zdalnej jest zbliżona w semestrach. Liczba zaplanowanych na poszczególnych semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych została przedstawiona w tabeli 6.

Tab. 6 Liczba zaplanowanych w semestrach godzin w kontakcie bezpośrednim z prowadzącym na studiach niestacjonarnych.

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Ekonomia menedżerska	406	365	333	219
Zasoby ludzkie w gospodarce i organizacji	406	365	333	231

Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem MNiSW z dnia 27 września 2018 r. ws. studiów z późniejszymi zmianami Uczelnia prowadzi zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, spełniając przy tym następujące wymagania:

nauczyciele akademicy i inne osoby prowadzące zajęcia są przygotowane do ich realizacji z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, a realizacja

zajęć jest na bieżąco kontrolowana przez uczelnię;
dostęp do infrastruktury informatycznej i oprogramowania umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami a nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia;
zapewniono materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej;
studenci mają możliwość osobistych konsultacji z nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia w siedzibie uczelni lub w jej filii;
weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce, z tym że przeprowadzanie zaliczeń i egzaminów kończących określone zajęcia odbywa się w siedzibie uczelni lub w jej filii;
studenci odbyli szkolenia przygotowujące do udziału w tych zajęciach.

Zarówno na studiach pierwszego jak i drugiego stopnia przedmioty ogólnouczelniane i przedmioty podstawowe realizowane są przede wszystkim w pierwszych semestrach. Uzyskanie efektów uczenia się w ramach przedmiotów ogólnouczelnianych i podstawowych umożliwia lepsze przygotowanie studenta do opanowania treści w ramach modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych (obszarowych).

Zgodnie z Instrukcją Prorektora ds. Kształcenia i Studentów WSG w Bydgoszczy z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie liczebności grup studenckich na zróżnicowanych formach zajęć dydaktycznych w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy obowiązują następujące zasady:

- grupa wykładowa - do 150 studentów;
- grupa ćwiczeniowa – do 30 studentów;
- grupa laboratoryjna – do 15 studentów;
- grupa warsztatowa – do 15 studentów;
- grupa projektowa - do 20 studentów;
- zajęcia terenowe – do 30 studentów;
- lektoraty – do 20 studentów;
- zajęcia sportowe – do 22 studentów;
- grupa seminarium dyplomowe – do 30 studentów;
- konsultacje dyplomowe – do 15 studentów.

Zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku

do piątku w oparciu o rozkład zajęć, który polega na cyklicznym powtarzaniu zajęć w sekwencji: tygodniowej, dwutygodniowej lub w pierwszej/drugiej połowie semestru. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają się zgodnie z terminami zjazdów, przy czym harmonogram przewiduje 8 zjazdów.

W procesie dydaktycznym stosowane są zróżnicowane metody kształcenia, które mają zapewnić absolwentowi osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Metody te opisane są w sylabusach (programach przedmiotów). Przyjęto w zależności od formy zajęć oraz zakładanych efektów uczenia się trzy grupy metod kształcenia: metody podające, metody poszukujące, metody ćwiczeniowo-praktyczne. Stosowane metody są zróżnicowane i adekwatnie dobierane. W ramach przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym wprowadzono aktywne formy zajęć w postaci ćwiczeń, zajęć projektowych, warsztatowych, laboratoriów i seminariów, gdzie dodatkowo prowadzona jest ocena aktywności i postępów studenta w czasie zajęć.

Treści i metody kształcenia umożliwiają studentom rozpoznawanie i zaspokajanie ich indywidualnych potrzeb. Służą temu następujące rozwiązania, które określone są w procesie rekrutacji, programie kształcenia i regulaminie studiów:

- wybór specjalności oferowanych na kierunku „ekonomia”;
- wybór seminarium dyplomowego w oparciu o proponowaną tematykę;
- wybór przedmiotów z puli przedmiotów do wyboru.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia są pochodną oczekiwań samych studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami, z możliwościami organizacyjnymi Uczelni oraz kadry. Regulamin Studiów WSG przewiduje indywidualną organizację studiów (IOS), indywidualny plan i program studiów (IPPS) oraz indywidualną ścieżkę studiowania (IŚS). Student może korzystać z indywidualnej organizacji studiów w ciągu wybranego semestru. IOS jest specjalnym trybem organizacji kształcenia umożliwiającym studentowi ustalanie indywidualnych sposobów osiągania efektów uczenia się i ich weryfikacji. Wymaga ona uzyskania zgody osób prowadzących zajęcia na uczestnictwo w zajęciach w innych terminach niż przewidziano w rozkładzie zajęć studenta. Student może również podjąć kształcenie na kierunku „ekonomia” według indywidualnego planu i programu studiów. Studenci wybitnie uzdolnieni mogą ubiegać się o realizację studiów, albo ich określonej części, według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów zwanego dalej IPPS. IPPS polega na rozszerzeniu zakresu efektów uczenia się w ramach studiowanego kierunku, poziomu, profilu, specjalności lub obszaru studiów. Indywidualna ścieżka studiowania, zwana dalej IŚS, dotyczy indywidualizacji w zakresie

realizacji planów studiów, w tym sposobów osiągania efektów uczenia się i ich weryfikacji oraz indywidualnej organizacji procesu studiowania. Student studiuje w ramach IŚS na podstawie oferty programowej/przedmiotowej Uczelni, z uwzględnieniem jego indywidualnych zainteresowań oraz liczby punktów ECTS przypisanej poszczególnym formom zajęć lub modułom przedmiotowym. IŚS w szczególności dotyczy studentów, którzy zostali przyjęci na wyższy niż pierwszy semestr studiów oraz studentów zrekrutowanych na studia w naborze zimowym.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Przyjęcie na studia

Rekrutację na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia” prowadzi Uczelniana Komisja Rekrutacyjna powołana przez Rektora WSG. W roku akademickim 2019/2020 działała ona na podstawie [Uchwała Kolegium WSG z dnia 05.08.2019 r. o zmianie uchwały z dnia 22.05.2018 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na poszczególnych obszarach studiów odnoszących się do kierunków prowadzonych przez jednostki podstawowe na rok akademicki 2019/2020.](#)

Warunkiem przyjęcia na I rok studiów jest pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego. Rekrutacja prowadzona jest w formie elektronicznej, z zachowaniem form pisemnych, w sytuacjach, w których wymagają tego przepisy prawa oraz polityka ochrony danych osobowych. Każdy kandydat rejestruje się w aplikacji „Wirtualna Rekrutacja” na stronie pod adresem <https://new.isaps.pl/Rekrutacja>, dostępnej z głównej strony Uczelni, a po uiszczeniu opłaty rekrutacyjnej rozpoczyna się proces kwalifikacji. Kandydat otrzymuje drogą elektroniczną informację o przyjęciu na studia oraz o terminie podpisania umowy. Oferta studiów na kierunku „ekonomia” kierowana jest do szerokiego spektrum kandydatów, na które składają się absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (na studia pierwszego stopnia) i wyższych (na studia zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia) oraz osoby pracujące w przedsiębiorstwach i instytucjach, głównie województwa kujawsko-pomorskiego, ale także wielkopolskiego i warmińsko-mazurskiego.

Przy pełnym poszanowaniu polskiego prawa Uczelnia opracowała dogodny system rekrutacji cudzoziemców. Kandydat na studia rejestruje się za pomocą formularza dostępnego online w języku angielskim lub rosyjskim. Cudzoziemcy posiadający Kartę Polaka mogą odbywać studia w WSG na zasadach obowiązujących obywateli polskich. W bieżącym roku akademickim Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydało pozytywną decyzję w sprawie zatwierdzenia Uczelni do wszystkich czterech czynności prawnych związanych z kształceniem cudzoziemców, tj. studiów, staży, wolontariatu i badań naukowych.

Zaliczanie poszczególnych efektów uczenia się oraz weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się

Efekty dla kierunku studiów określone w sylwetce absolwenta są weryfikowane na

różnych etapach kształcenia.

Weryfikacja efektów uczenia się przez prowadzącego zajęcia i odpowiedzialnego za przedmiot ma na celu sprawdzenie czy zakładane w programie studiów efekty uczenia się zostały osiągnięte. Weryfikacja efektów dokonywana jest w sposób zgodny z zasadami pomiaru dydaktycznego, zwłaszcza z zachowaniem zasady rzetelności i trafności pomiaru. Przewidziana jest weryfikacja osiągnięcia zakładanych efektów poprzez egzaminy ustne i pisemne. Analizę semestralnej pracy studenta i osiągniętych efektów uczenia się przeprowadza każdy nauczyciel akademicki - wykorzystuje się wszystkie dostępne informacje na temat pracy studenta (zarówno w trakcie zajęć, jak i w ramach pracy własnej). Po zakończonym semestrze prowadzący przedmiot zobowiązany jest do sporządzenia protokołu zaliczeniowego (wydruk wpisów dokonanych w wirtualnym indeksie ISAPS) i przekazanie dokumentu do Działu Spraw Studenckich. Na podstawie dostarczonych protokołów przygotowywane jest zestawienie (dotyczące struktury ocen z poszczególnych przedmiotów), które jest przedmiotem analizy na posiedzeniach Zadaniowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Podczas analizy bierze się pod uwagę: czy zastosowana forma egzaminu/zaliczenia była zgodna ze wskazaną w programie przedmiotu oraz czy pozwoliła ona na zweryfikowanie zakładanych efektów uczenia się; uwzględnia się również czy i w jakim stopniu zostały przez studentów osiągnięte założone efekty uczenia się (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych).

Podstawowym elementem weryfikacji jest system ocen na poziomie poszczególnych przedmiotów i ich form, za które odpowiadają nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia. Na ocenę – zgodnie z sylabusem (programem przedmiotu) może składać się kilka elementów, jak np. egzamin pisemny, kolokwium, projekt, referat, praca grupowa, dyskusja, obserwacja na zajęciach, testy na platformie edukacyjnej ONTE, itp. Studenci są informowani o zasadach zaliczania na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i/lub pozytywnych ocen końcowych z zajęć prowadzonych we wszystkich formach w ramach danego przedmiotu, oraz wymaganej liczby punktów ECTS w danym semestrze zgodnie z obowiązującym planem studiów. W czasie trwania semestru prowadzona jest na bieżąco weryfikacja osiągania przez studentów zakładanych efektów uczenia się z wykorzystaniem metod weryfikacji wskazanych w programach przedmiotu (sylabusach). Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów](#).

Każdy efekt uczenia się musi mieć przyporządkowaną metodę weryfikacji/oceny,

np.:

w przypadku wiedzy są to m.in.: prace pisemne, testy, sprawdziany, rozwiązywanie zadań, raport z badań, realizacja projektu, w tym: projektu informatycznego, wypowiedzi ustne (w tym merytoryczny wkład w dyskusję), symulacje, interpretacja tekstu, interpretacja wyników liczbowych itp.;

umiejętności weryfikuje się wykorzystując m.in. następujące metody: udział w dyskusji i debacie, symulacje, pozyskanie i analiza informacji na zadany temat, projekty indywidualne i grupowe, wykonywanie powierzonych zadań itp.;

efekty z grupy kompetencji społecznych są kontrolowane poprzez: samoocenę (ustną/pisemną), ocenę koleżeńską/nauczycielską, obserwację, studia przypadków, pracę grupową, działanie na rzecz uczelni, firmy lub społeczności lokalnej itp.

Kolejnym elementem skuteczności osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się jest przeprowadzanie hospitacji i ankietyzacji zajęć. Zgodnie z [Uchwałą Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 28 listopada 2017 w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia](#) kierownik jednostki organizacyjnej zatwierdza plan hospitacji zajęć oraz zarządza procesem kontrolno-oceniającym. W ocenie skuteczności osiągnięcia efektów uczenia się wyróżniono mierniki ilościowe i jakościowe. Wśród mierników ilościowych najważniejsze są: oceny prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, struktura ocen uzyskiwanych na egzaminie dyplomowym. Wśród mierników jakościowych można wymienić wnioski z hospitacji zajęć, adekwatność zadań i pytań do zakładanych efektów uczenia się, opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki i o absolwentach, wyniki badań ankietowych.

Studenci kierunku „ekonomia” mają możliwość skorzystania z pomocy Ośrodka Kształcenia Praktycznego w ramach którego funkcjonują Akademickie Biuro Karier oraz Pracownia Kształcenia Praktycznego, które zajmują się m.in. organizacją praktyk i staży, doradztwem w zakresie założenia własnej działalności gospodarczej oraz indywidualnym doradztwem zawodowym. Podstawę prawną w zakresie praktyk stanowi [Regulamin studenckich praktyk zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 roku](#), który zastąpił Regulamin studenckich praktyk zawodowych przyjęty Zarządzeniem Rektora z dnia 19 maja 2015 roku.

Decyzję o zaliczeniu praktyki zawodowej podejmuje merytoryczny opiekun praktyk. Proces zaliczenia praktyki zawodowej jest wieloetapowy. Przed rozpoczęciem praktyki student zobowiązany jest zgłosić, poprzez Internetowy System Administrowania Procesem

Studiowania (ISAPS), proponowane miejsce praktyk. Po zatwierdzeniu miejsca przez opiekuna merytorycznego, podpisywana jest umowa o praktykę pomiędzy uczelnią i praktykodawcą. Podstawą zaliczenia praktyki zawodowej jest złożenie przez studenta następujących dokumentów, które następnie są weryfikowane przez opiekuna merytorycznego sprawującego nadzór nad praktykami na określonym obszarze/specjalności studiów:

zatwierdzonego przez opiekuna praktyk po stronie praktykodawcy sprawozdania z odbytej praktyki, zwanego Kartą Praktyk, którą student wypełnia poprzez swoje konto w Internetowym Systemie Administrowania Procesem Studiowania (ISAPS);

ankiet dotyczących studenckich praktyk zawodowych (wypełnianych przez studenta i praktykodawcę)

zatwierdzonych zadań wynikających ze szczegółowego programu praktyki na danym kierunku i obszarze/specjalności studiów.

Potwierdzanie i uznawanie efektów uczenia się

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej określa obowiązująca od 1 września 2019 roku *Instrukcja w sprawie rekrutacji na studia z uwzględnieniem zaliczonych w toku studiów punktów ECTS*. Uznawanie efektów uczenia się jest związane z rekrutacją studenta w formie: wznowienia studiów, przeniesienia i przyjęcia z innej uczelni. W istocie polega ono na przeprowadzeniu formalnej procedury uznawania określonych efektów uczenia się w toku wcześniejszej edukacji w uczelni macierzystej bądź innej niż macierzysta.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów określa Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie: potwierdzania w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy efektów kształcenia się. Potwierdzenie efektów polega na przeprowadzeniu formalnej procedury weryfikacji posiadanego przez kandydata zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskanych poza systemem studiów, poprzez wykonywanie obowiązków zawodowych, uczestnictwo w kursach i szkoleniach, aktywność w organizacjach społecznych, uczestniczenie w badaniach naukowych i projektowych, samodoskonalenie, uprawianie dyscypliny sportowej, wolontariat itp.

Dyplomowanie

Dyplomowanie jest elementem systemu weryfikacji efektów uczenia się. [Uchwała Kolegium WSG z dnia 15 września 2015 roku w sprawie procesu dyplomowania](#) określa m.in. kto może pełnić rolę promotora oraz recenzenta pracy. Ze względu na profil praktyczny studiów w procesie dyplomowania dopuszcza się udział interesariuszy zewnętrznych w charakterze ekspertów. Procedura Modułu Dyplomowania, (zał. nr 3 do ww. uchwały) określa terminy, czynności oraz odpowiedzialność podmiotową na określonym etapie procesu dyplomowania. Uzupełnienie do przepisów wewnętrznych Uczelni w zakresie procesu dyplomowania stanowią: Informacja o trybie kończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz Formularz recenzji pracy licencjackiej, inżynierskiej, magisterskiej. Praca dyplomowa na studiach pierwszego stopnia ma charakter pracy licencjackiej, a na studiach drugiego stopnia pracy magisterskiej.

Na realizację całego procesu dyplomowania (do cyklu kształcenia rozpoczynającego się od roku akademickiego 2019/2020) składają się na studiach pierwszego stopnia takie przedmioty, jak:

- Podstawy pisania pracy dyplomowej,
- Edycja i prezentacja danych,
- Seminarium dyplomowe,
- Konsultacje dyplomowe.

Na realizację procesu dyplomowania na studiach drugiego stopnia składają się takie przedmioty jak:

- Metodologia badań naukowych,
- Dyplomowy projekt badawczy,
- Komputerowe metody opracowania danych naukowych,
- Seminarium dyplomowe,
- Konsultacje dyplomowe.

Pracę dyplomową na kierunku „ekonomia” student opracowuje przez dwa ostatnie semestry studiów pierwszego stopnia oraz przez ostatnie trzy semestry na studiach drugiego stopnia pod kierunkiem promotora.

Studenta do egzaminu dyplomowego dopuszcza się po spełnieniu warunków formalnych określonych w [Regulaminie studiów](#). Do najważniejszych warunków można

zaliczyć:

napisanie pod kierunkiem promotora pracy dyplomowej o tematyce zgodnej z kierunkiem studiów,

uzyskanie pozytywnych ocen pracy dyplomowej dokonanych przez promotora oraz recenzenta.

Recenzentem pracy dyplomowej na studiach pierwszego stopnia może być pracownik jednostki naukowo-dydaktycznej Uczelni powołany na stanowisko: profesora, profesora WSG, profesora wizytującego, docenta, adiunkta, eksperta dydaktycznego, dydaktyka. Recenzentem pracy dyplomowej na studiach drugiego stopnia może być pracownik jednostki naukowo-dydaktycznej Uczelni z tytułem naukowym profesora, stopniem naukowym doktora habilitowanego lub doktora, przy czym w większości przypadków jeżeli promotor posiada stopień naukowy doktora, to recenzent musi posiadać tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego.

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i odbywa się przed komisją, która weryfikuje stopień osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. W przypadku studiów pierwszego stopnia zadawane są cztery pytania:

dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych,

jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych),

jedno związane z tematem pracy – zadawane zwykle przez recenzenta pracy.

W przypadku studiów drugiego stopnia zadawane są cztery pytania:

dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych,

jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych),

jedno związane z tematem pracy – zadawane zwykle przez recenzenta pracy.

W toku egzaminu dyplomowego ocenie podlega nie tylko wiedza merytoryczna, ale także umiejętności wypowiedzania się w sposób precyzyjny i zrozumiały z zastosowaniem ekonomicznego języka specjalistycznego. Odpowiedź na każde pytanie jest oceniana w skali 2-5. Zdanie egzaminu dyplomowego następuje po uzyskaniu przez studenta co najmniej oceny dostatecznej z egzaminu dyplomowego. Ocena końcowa (umieszczana na dyplomie) uzależniona jest od średniej ważonej:

średniej ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w trakcie studiów z wagą 0,5,

średniej ocen uzyskanych za pracę dyplomową z wagą 0,3,

średniej ocen uzyskanych podczas egzaminu dyplomowego z wagą 0,2.

Średnia wyliczana jest do dwóch miejsc po przecinku. W zależności od uzyskanej przez studenta średniej wystawiana jest ocena:

dostateczny (3,0) jeżeli średnia wynosi poniżej 3,26,

dostateczny plus (3,5) jeżeli średnia wynosi od 3,26 do 3,75,

dobry (4,0) jeżeli średnia wynosi od 3,76 do 4,25,

dobry plus (4,5) jeżeli średnia wynosi od 4,26 do 4,75,

bardzo dobry (5,0) jeżeli średnia wynosi powyżej 4,75.

Komisja egzaminacyjna może podwyższyć maksymalnie o jeden stopień ocenę końcową jeżeli student spełnił następujące warunki:

na egzaminie dyplomowym uzyskał ocenę bardzo dobry (5,0),

w ciągu ostatnich dwóch lat studiowania uzyskał średnia ocen nie niższą niż 4,0,

nie otrzymał żadnej oceny niedostatecznej w trakcie ostatniego roku studiowania,

praca dyplomowa została oceniona na ocenę bardzo dobry (5,0).

W roku akademickim 2018/2019 studia ukończyło 184 studentów, w tym 36 uzyskało tytuł licencjata, a 148 magistra.

Tab. 7. Statystyka ocen prac dyplomowych na kierunku „ekonomia” w roku akademickim 2018/2019

Ocena	Studia						Suma
	pierwszego stopnia			drugiego stopnia			
	Stacjonarne	niestacjonarne	suma	stacjonarne	niestacjonarne	suma	
dostateczny	1	0	1	1	4	5	6
dostateczny plus	1	3	4	5	19	24	28
dobry	4	12	16	8	51	59	75
dobry plus	3	6	9	0	34	34	43
bardzo dobry	4	2	6	10	16	26	32
Suma	13	23	36	24	124	148	184

Zarówno na studiach pierwszego jak i drugiego stopnia najczęściej wystawiana była ocena dobry (4,0). Ocenę tę otrzymało 46% prac licencjackich oraz 39,2% prac magisterskich. Najrzadziej wystawianą oceną jest dostateczny (3,0) - i dotyczy ona 4% prac licencjackich oraz 4,5% prac magisterskich.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne na kierunku „ekonomia” w Instytucie Ekonomii i Zarządzania składa się z tzw. limitu kadrowego tj. nauczycieli akademickich zatrudnionych na uczelni na podstawowym w pełnym wymiarze czasu pracy miejscu pracy oraz pozostałych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i praktyków prowadzących zajęcia dydaktyczne zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami.

Łącznie na kierunku „ekonomia” w roku akademickim 2019/2020 zajęcia prowadzi 100 osób, w tym:

- 17 profesorów i doktorów habilitowanych,
- 47 doktorów,
- 36 magistrów i magistrów inżynierów.

Nauczyciele akademicy wchodzący prowadzący zajęcia dydaktyczne mają bogaty dorobek naukowy obejmujący: artykuły w czasopismach naukowych, monografie indywidualne, redakcje monografii, rozdziały w monografiach, recenzje naukowe, publikacje w materiałach pokonferencyjnych oraz skrypty i podręczniki akademickie, a także raporty, analizy i prace badawcze. Szereg publikacji ogłoszonych zostało w językach obcych, głównie w języku angielskim i rosyjskim. Wykładowcy Instytutu Ekonomii i Zarządzania z sukcesem publikują także w wydawnictwach międzynarodowych. Szczegółowe omówienie dorobku publikacyjnego osób stanowiących minimum kadrowe oraz pozostałych osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku zawiera Załącznik nr 2 do niniejszego raportu.

Kadra nauczycieli akademickich wchodząca w skład limitu kadrowego na kierunku „ekonomia” oraz pozostałych osób prowadzących zajęcia na tym kierunku, oprócz dorobku naukowego, posiada również bogate doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, także w ramach współpracy z podmiotami gospodarczymi w kraju i za granicą.

Kadra dydaktyczna Instytutu zarówno ta tworząca limit kadrowy jak i pozostali nauczyciele akademicy i praktycy prowadzący kształcenie na kierunku „ekonomia” przeszkoleni zostali w zakresie metod i technik kształcenia na odległość.

Część kadry nauczycieli akademickich prowadzi zajęcia na realizowanym w ramach kierunku „ekonomia” obszarze studiów International Business, na którym wszystkie przedmioty odbywają się w języku angielskim. Część kadry jest także przygotowana do

prowadzenia zajęć w języku rosyjskim.

Obsada zajęć dydaktycznych

Przy obsadzie zajęć dydaktycznych na kierunku „ekonomia” Dyrekcja Instytutu Ekonomii i Zarządzania uwzględnia przede wszystkim posiadane przez nauczyciela akademickiego kwalifikacje, w tym posiadane stopnie i tytuły naukowe poświadczane dyplomem i dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, a także przygotowanie i doświadczenie dydaktyczne. Tak więc obsada zajęć dydaktycznych uwzględnia zasadę zgodności kompetencji dydaktycznych kadry, tj. posiadanego dorobku naukowego i/lub doświadczeń praktycznych z zakresem zajęć oraz praktycznymi umiejętnościami uwzględnionymi w opisie efektów kształcenia. Charakterystyka kadry prowadzącej zajęcia na kierunku „ekonomia” podana w Załączniku nr 2, potwierdza zgodność posiadanych kwalifikacji z zakresem zajęć. Szczególną uwagę przywiązuje się do powierzania prowadzenia zajęć praktycznych przez ekspertów. W tym przypadku pod uwagę bierze się praktyczne doświadczenie osoby prowadzącej zajęcia, a także atrakcyjność formy prowadzenia zajęć.

Główne zasady przydzielania zajęć dydaktycznych i ocena obsady:

obsadę proponuje dyrekcja Instytutu Ekonomii i Zarządzania;

w pierwszym roku pracy na WSG każdy nauczyciel akademicki zostaje poddany ankietyzacji i hospitacji zajęć;

przy powoływaniu nauczycieli akademickich do odpowiednich komisji egzaminów dyplomowych brane są pod uwagę kwalifikacje;

ocena obsady zajęć następuje w trakcie okresowej oceny nauczycieli akademickich,

informacje o nieprawidłowościach w obsadzie i sposobie prowadzenia poszczególnych zajęć są pozyskiwane poprzez ankietyzację zajęć prowadzoną wśród studentów, protokołów z hospitowania zajęć oraz od przedstawicieli Samorządu Studenckiego;

podczas przydziału zajęć uwzględniane są opinie studentów na temat nauczyciela wyrażone w ankietach.

Opis prowadzonej polityki kadrowej

W Uczelni przywiązuje się dużą wagę do właściwego doboru kadry nauczycieli

akademickich i rozwoju pracowników. Priorytetami polityki kadrowej są:

pozyskiwanie pracowników z bogatym dorobkiem naukowym i doświadczeniem dydaktycznym;

zatrudnianie osób spoza szkolnictwa wyższego w charakterze ekspertów branżowych;

dbanie o rozwój młodych pracowników naukowo-dydaktycznych.

Uczelnia przy doborze kadry dydaktycznej, kieruje się kompetencjami kandydatów, ich doświadczeniem dydaktycznym, dorobkiem naukowym, jak również uznaniem w środowisku akademickim i branżowym. Umowy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi zawierane są po raz pierwszy na czas określony. W trosce o wysoki poziom kształcenia, decyzje o kontynuacji współpracy podejmowane są tylko w przypadku pozytywnej oceny pracownika. W przeciwnym razie, rezygnuje się z dalszej współpracy. Niezwykle istotne dla Instytutu staje się tworzenie właściwych warunków dla dynamicznego rozwoju młodej kadry naukowo-dydaktycznej pod opieką doświadczonych samodzielnych nauczycieli akademickich – służą temu m.in. naukowe zebrania pracowników oraz system wsparcia rozwoju naukowego.

System oceny jakości kadr

Podstawę prawną oceny nauczycieli akademickich stanowi art. 128 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie z ustawą nauczyciel akademicki podlega ocenie nie rzadziej niż co 4 lata z zakresu swoich obowiązków w sferze: kształcenia, działalności naukowej i przestrzegania przepisów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych. Pierwszą ocenę okresową dokonywaną w oparciu o nową ustawę planuje się przeprowadzić do końca 2020 roku.

Ocenę okresową nauczycieli akademickich dotychczas przeprowadzano wykorzystując do tego celu kwestionariusz oceny. Wypełniany przez nauczyciela akademickiego kwestionariusz opiniowany jest przez bezpośredniego przełożonego i Komisję Oceniającą.

Uzyskanie negatywnej oceny przez nauczyciela akademickiego skutkuje kolejną oceną po upływie roku, a dwie oceny negatywne - rozwiązaniem stosunku pracy z ocenianym nauczycielem akademickim. Rozmowa bezpośredniego przełożonego z ocenianym nauczycielem akademickim ma na celu zaproponowanie wszystkich form pomocy, np. przyznanie stypendium naukowego, przekazanie środków finansowych na realizację badań lub staż naukowy (grant wewnątrzuczelniany) w celu uzyskania oceny pozytywnej.

Opis systemu wspierającego i motywującego rozwój kadry naukowo-dydaktycznej

Wśród zadań Uczelni zdefiniowanych w dokumentacji strategicznej znajduje się między innymi wspieranie rozwoju naukowego nauczycieli akademickich. Rozwój, na który stawia Uczelnia, dotyczy m.in. uzyskiwania przez własnych nauczycieli akademickich wyższych stopni lub tytułu naukowego. Każdy pracownik WSG ma prawo ubiegania się o pomoc związaną z podnoszeniem kwalifikacji naukowych i dydaktycznych. Może to dotyczyć na przykład:

- grantów naukowych na realizację projektów indywidualnych i zespołowych,
- stypendiów doktorskich,
- płatnych urlopów naukowych,
- finansowania i współfinansowania wewnętrznych i zewnętrznych szkoleń,
- wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+.

Nauczyciele akademicy, zatrudnieni na stanowiskach naukowo-dydaktycznych, mogą ubiegać się o stypendium naukowe w celu przygotowania pracy doktorskiej, habilitacyjnej lub monografii profesorskiej oraz realizację niezbędnych badań. Uczelnia wspomaga w uzyskiwaniu tytułów i stopni naukowych pracowników naukowo-dydaktycznych, poprzez różnego rodzaju świadczenia materialne i niematerialne. Wszyscy pracownicy Uczelni zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy mogą się ubiegać o sfinansowanie kosztów przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego. Od 2014 r. z tej formy wsparcia skorzystało pięciu pracowników Instytutu, w tym: dwóch nauczycieli akademickich na dofinansowanie studium doktorskiego, jeden nauczyciel akademicki na dofinansowanie otwarcia przewodu doktorskiego a także dwóch nauczycieli akademickich na dofinansowanie postępowania habilitacyjnego.

System wspierania i motywowania kadry obejmuje także opiekę naukową, sprawowaną przez pracowników Instytutu nad pracownikami przygotowującymi prace doktorskie na Uniwersytecie Szczecińskim oraz Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej.

W ramach podnoszenia kompetencji dydaktycznych prowadzone są systematyczne szkolenia wewnętrzne dla kadry nauczycieli akademickich. Tylko w roku akademickim 2018/2019 zrealizowano następujące szkolenia:

- Prowadzenie skutecznych prezentacji i wystąpień publicznych (18 h),
- Narzędzia prezentacyjne dydaktyków (56 h),
- Tworzenie treści e-learningowych (40 h),

Wykorzystanie narzędzi Office 365 w dydaktyce (24 h).

Okazją do podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych oraz podnoszenia poziomu doświadczenia zawodowego jest udział kadry Instytutu w licznych gremiach opiniotwórczych i decyzyjnych na szczeblu centralnym i regionalnym, co ma szczególnie istotne znaczenie dla realizowanego na kierunku „ekonomia” profilu praktycznego. Są to przykładowo:

Forum Rozwoju Regionalnego, będące zespołem ekspertów opiniujących kierunki rozwoju regionalnego i lokalnego województwa Kujawsko – Pomorskiego, łącznie w ramach Forum wykładowcy kierunku „ekonomia” wydali w latach 2016 – 2019 trzy pozycje naukowe. Forum Rozwoju Regionalnego powstało z inicjatywy grupy pracowników Instytutu Ekonomii i Zarządzania i jest dynamicznie rozwijającą się inicjatywą społeczną;

konferencje Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Finansowego;

Komitet Okręgowy Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej i Jury Olimpiady;

stałe uczestnictwo w konferencjach Narodowego Banku Polskiego (ostatnia konferencja z udziałem przedstawicieli WSG w listopadzie 2019 r dotyczyła uwarunkowań i perspektyw rynku nieruchomości);

współdziałal w cyklu konferencji Europe Direct, ostatnia zorganizowana 20 listopada 2019 dotyczyła teorii i praktyki polityki spójności w latach 2021-2027];

cykliczne warsztaty dla kadry Instytutu i studentów dotyczące praktycznych aspektów działalności gospodarczej; ostatnia edycja, realizowana w ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości - 2019, dotyczyła efektywności funkcjonowania i zarządzania przedsiębiorstwem i była prowadzona przez eksperta z Uniwersytetu Laurea w Finlandii.

Projekty badawcze realizowane przez pracowników Uczelni, finansowane są zarówno ze środków wewnętrznych (własny fundusz grantowy), jak i zewnętrznych (MNiSW, NCN, UE i inne). Niezależnie od źródła finansowania propozycje projektów podlegają opiniowaniu przez odpowiednie jednostki i gremia uczelniane. Pierwszą z nich jest Komisja ds. Grantów. Jej zadaniem jest ocena wniosków o dofinansowanie indywidualnych i zespołowych wniosków o przyznanie grantu na działalność naukowo-badawczą. Granty finansowane są ze środków własnych Uczelni. Ocena dokonywana jest w oparciu o kryteria spodziewanych efektów naukowych (publikacje, patenty) aplikacyjności, związków

z priorytetami badawczymi uczelni, a także ścieżki rozwoju naukowego aplikanta (przewód doktorski, postępowanie habilitacyjne). Komisję powołuje prezydent w składzie: kanclerz, przedstawiciele podstawowych jednostek organizacyjnych Uczelni, przedstawiciel Działu Nauki oraz prorektor do spraw nauki i współpracy, jako przewodniczący. Zgodnie z regulaminem grantów Komisja ds. Grantów w przypadku wysokonakładowego grantu, tj. powyżej 30 000 zł może powołać eksperta spoza Uczelni, do merytorycznej oceny grantu.

Inną formą wspomagania rozwoju naukowego nauczyciela akademickiego jest obniżenie pensum dydaktycznego (do 50%). Do obowiązków kadry naukowo-dydaktycznej, należy prowadzenie prac naukowo-badawczych. Dokumentowaniem prac badawczych zajmuje się Dział Nauki, który podlega prorektorowi ds. nauki i współpracy. Natomiast za prace badawcze wspierające działalność dydaktyczną odpowiada prorektor ds. kształcenia.

Szczególną formą wspierania podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników naukowo-dydaktycznych jest dofinansowanie wyjazdów w ramach programu Erasmus+ lub innych programów i form wymiany międzynarodowej ze środków własnych Uczelni.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy usytuowana jest w centrum miasta przy ul. Garbary 2 w śródmiejskiej dzielnicy Okole, bezpośrednio położonej nad rzeką Brdą. Atutem tego położenia jest bliskość Starówki (Stary Rynek, Wyspa Młyńska) i dworców głównych: kolejowego i autobusowego oraz doskonała komunikacja z innymi częściami miasta. Skupienie bazy dydaktycznej w jednym kampusie ułatwia organizację i realizację zajęć, gdyż nie wymaga przejazdów studentów do obiektów położonych w innych częściach miasta. Teren Uczelni zajmuje powierzchnię całkowitą ponad 8 ha, w tym 4,3 ha to grunty własne, pozostała część jest użytkowana na podstawie długoterminowych umów dzierżawy.

W skład kompleksu obiektów dydaktycznych Uczelni wchodzi 15 wolnostojących budynków o łącznej powierzchni 13 187 m², w tym:

Sale wykładowe	2540 m ²
Sale ćwiczeniowe	2850 m ²
Sale laboratoryjne	1120 m ²
Biblioteka z czytelnią i Centrum Dokumentacji Europejskiej	660 m ²
Hala sportowa	705 m ²
Zaplecze hali sportowej	754 m ²
Obiekty dydaktyczne w trakcie adaptacji i modernizacji	6626 m ²

Powierzchnia użytkowana przez biura poszczególnych jednostek dydaktyczno-naukowych wynosi 950 m². Pozostałą powierzchnię budynków zajmują między innymi: Dziekanat, Rektorat, Kwestura, klub studencki, stołówka akademicka, kawiarnia, pomieszczenia administracyjne, pomieszczenia socjalne, gospodarczo-magazynowe oraz ciągi komunikacyjne.

Infrastruktura Uczelni obejmuje również kompleks budynków z przeznaczeniem na Akademicką Przestrzeń Kulturalną. W zabudowaniach tych działa Muzeum Fotografii, wpisane na listę muzeów miasta Bydgoszczy i dostępne dla zwiedzających z zewnątrz, Galeria Grafiki i Malarstwa Współczesnego oraz sala widowiskowa dla wystawianych przez dwa teatry studenckie sztuk oraz dla występów studenckich zespołów wokalnno-muzycznych.

Wokół obiektów Uczelni położone są tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (o łącznej powierzchni użytkowej ok. 6000 m²), m.in.: boisko do piłki siatkowej, koszykówki, piłki nożnej, korty tenisowe, ciągi spacerowe oraz przystań kajakowa i żaglowa na rzece Brdzie,

przeznaczona do uprawiania sportów wodnych przez studentów.

Uczelnia dysponuje parkingami na 500 stanowisk dla studentów, pracowników oraz gości. Dodatkowo, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu transportowemu, na terenie kampusu zlokalizowano kilkadziesiąt miejsc postojowych dla rowerów.

Pomieszczenia administracyjne i sale dydaktyczne powiązane są siecią komputerową. Stanowiska komputerowe w jednostkach naukowo-dydaktycznych i administracji Uczelni posiadają szerokopasmowy dostęp do Internetu, a komputery udostępnione studentom pracują w autonomicznej sieci komputerowej. Sale wykładowe są w pełni wyposażone w nowoczesny sprzęt audiowizualny (rzutniki multimedialne, komputery, nagłośnienie).

W trosce o doskonalenie procesu dydaktycznego, poprzez aktualizację planów i programów studiów oraz potrzebę prowadzenia zajęć zapewniających studentom osiągnięcie umiejętności praktycznych, dzięki współpracy z pracodawcami, prowadzone są wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw. Zajęcia takie były prowadzone w firmie „Zelan” „Graform”, Oddziale Narodowego Banku Polskiego w Bydgoszczy, Zakładach Vitroflora. W ramach tych wizyt przeprowadzane są zajęcia z wykorzystaniem wyposażenia wymienionych partnerów. Przykładowo część zajęć praktycznych z rachunkowości prowadzona jest w partnerskiej firmie „Zelan”, gdzie wdrożony został w dużym powodzeniu nowoczesny zintegrowany system SAP-ERP, pozwalający na zarządzanie majątkiem firmy, kontrolę nad budżetem i płynnością finansową. Studenci dzięki temu poznają automatyzację procesów księgowych, zapewniającą szybkość i rzetelność sporządzania sprawozdań finansowych.

Ośrodek Nowych Technologii Edukacyjnych (ONTE)

Zdalne nauczanie jest wpisane w strategię Wyższej Szkoły Gospodarki od 2006 roku, kiedy uchwałą Kolegium WSG Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, rozpoczęło się wdrażanie nowego systemu kształcenia tzw. nauczania komplementarnego (blended learning). Istotną rolę odgrywało w nim wykorzystanie Internetu w dydaktyce. Podstawowe cele jakie Uczelnia osiąga stosując kształcenie komplementarne to:

- podniesienie efektywności nauczania,
- rozwijanie umiejętności studentów w zakresie samokształcenia,
- umożliwienie dostępności materiałów przez cały okres kształcenia,
- archiwizacja osiągniętych efektów uczenia się,

racjonalizacja obciążenia studentów (szczególnie niestacjonarnych),
standaryzacja kształcenia prowadzonego przez wszystkie jednostki Uczelni,
obniżenie kosztów kształcenia,
zmniejszenie obciążenia studentów kosztami przyjazdu do Uczelni.

W celu wdrożenia nauczania komplementarnego powołano ogólnouczelnianą jednostkę o nazwie Ośrodek Nowych Technologii Edukacyjnych (ONTE). Jednym z pierwszych zadań zespołu ONTE było uruchomienie platformy e-learningowej. Platforma ta utworzona jest na bazie otwartego systemu LMS (Learning Management System) Moodle, w skrócie nazywana jest platformą ONTE. Obecnie do podstawowych zadań jednostki należy zarządzanie istniejącymi platformami LMS, implementacja kursów zdalnych, szkolenia studentów oraz kadry dydaktycznej, monitorowanie pracy użytkowników systemu.

Realizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość reguluje w WSG [Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 16 października 2018 r. w sprawie opracowywania autorskich programów nauczania, przygotowania materiałów dydaktycznych](#). Uchwała określa zasady realizacji zajęć zdalnych, rodzaje materiałów dydaktycznych zamieszczanych na platformie oraz inne formy aktywności dydaktycznej na platformach LMS. W załącznikach do uchwały opisane są standardy jakie muszą spełniać zamieszczane materiały dydaktyczne.

Materiały dydaktyczne przygotowane dla studentów, składają się z plików tekstowych (w formacie *.pdf), prezentacji (w formacie *.html) oraz materiałów video. Platforma daje studentom możliwość przesyłania plików z wykonanymi przez nich zadaniami. Nie mniej ważne są również testy – od samosprawdzających, ćwiczeniowych, po sprawdzające opanowanie przez studentów materiału zaliczeniowego. Ponadto platforma umożliwia zakładanie różnego rodzaju forów dyskusyjnych – od ćwiczeniowych, na których studenci dyskutują na wyznaczone przez prowadzącego tematy, poprzez fora ogłoszeniowe, aż po fora typu Hydepark, przeznaczone do prowadzenia rozmów na dowolny temat.

Dzięki testom i zadaniom wykonywanym przez studentów z wykorzystaniem platformy zdalnego nauczania rozwiązany został w niektórych przypadkach problem przechowywania dokumentacji weryfikującej efekty uczenia się.

Zgodnie z prowadzoną przez Uczelnię polityką poprzez platformę ONTE udostępnione są programy przedmiotów (sylabusy) prowadzonych w ramach kierunku, a także programy studiów oraz matryce efektów uczenia się. Aby zapewnić sobie dostęp do opinii interesariuszy wewnętrznych jakimi są studenci, umożliwiono w tych obszarach

wyrażanie opinii i sugestii związanych z programami studiów oraz efektami uczenia się.

Platforma ONTE zawiera specjalny obszar przeznaczony dla wykładowców o nazwie Trattoria. Jest to wirtualne środowisko wymiany poglądów między nauczycielami akademickimi na temat zdalnego nauczania. W obszarze Trattoria udostępniane są akty prawne, pliki z materiałami metodycznymi oraz zestaw instrukcji z zakresu obsługi platformy. Dział Kształcenia zamieszcza w tym obszarze niezbędne materiały dla wykładowców związane z dokumentacją procesu dydaktycznego, taki jak np. wzory programów przedmiotów czy aktualny spis przedmiotów kanonicznych.

Pracownia komputerowa dla osób niepełnosprawnych

Uczelnia dysponuje pracownią dla osób z dysfunkcjami ruchu, wzroku i słuchu, w której znajduje się 10 stanowisk dostosowanych do korzystania z komputerów przez osoby na wózkach-inwalidzkich. Na potrzeby prowadzenia zajęć zainstalowano oprogramowanie i sprzęt dla osób z różnego rodzaju dysfunkcjami. Dla osób z dysfunkcjami narządu ruchu są to klawiatury Big Keys, myszki Big Track, klawiatury bezprzewodowe. Dla osób z dysfunkcją słuchu: słuchawki dookołouszne. Dla osób niewidomych i niedowidzących: oprogramowanie typu FineReader, Lunar Plus, Window Eyes, syntezytor mowy, klawiatury brajlowskie, klawiatury typu Zoom Text. Pracownia zlokalizowana jest w budynku, w którym zlikwidowano uskoki utrudniające dojazd wózkami oraz poszerzono otwory drzwiowe.

Uczelnia organizuje również raz do roku Kujawsko-Pomorski Zlot Studentów Niepełnosprawnych. Ponadto angażuje się w różnego rodzaju akcje charytatywne. Uczelnia wypożycza rowery standardowe oraz tandem, z którego osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, mogą korzystać bezpłatnie. Organizowane są także alternatywne zajęcia sportowe jak Goalball oraz Boccia.

Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Podstawę systemu biblioteczno-informacyjnego Wyższej Szkoły Gospodarki stanowi Biblioteka Główna w Bydgoszczy, której podlegają biblioteki filialne. Przy Bibliotece Główniej funkcjonuje Ośrodek Informacji Naukowej oraz, jedyne w Polsce działające przy uczelni niepublicznej, Centrum Dokumentacji Europejskiej. Zasoby biblioteczne obejmują: książki, czasopisma, dokumenty audiowizualne, mapy, normy (w tym eurokody).

Systematyczne powiększanie zasobów bibliotecznych, stosownie do potrzeb nauczania i prowadzenia badań przez pracowników naukowo-dydaktycznych, odbywa się głównie poprzez zakupy z budżetu ogólnego Uczelni, ze środków Unii Europejskiej, dzięki

dotacjom MNiSW (dopłaty do konsorcjów, elektronicznych baz danych itp.; na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia), również dzięki dotacjom i grantom z innych źródeł, a także drogą wymiany międzybibliotecznej prowadzonej z uczelniami z kraju i zagranicy. Biblioteki w systemie informacyjno-bibliotecznym WSG powiększają swoje zbiory także poprzez otrzymywane darowizny. Zasoby biblioteczne wykazane są w katalogu online, który jest dostępny dla każdego użytkownika Internetu: <http://biblioteka.wsg.byd.pl>.

Księgozbiór

Księgozbiór Biblioteki Głównej i jej filii obejmuje ponad 45 000 woluminów (stan na koniec listopada 2019), ułożonych według numerów inwentarzowych. W Bibliotece Głównej i jej filiach gromadzone są książki przede wszystkim związane z kierunkami kształcenia, głównie z zakresu: automatyki i robotyki, architektury i urbanistyki, budownictwa, dietetyki, ekonomii, ekonometrii, elektroniki, finansów i rachunkowości, fizjoterapii, fizyki, informatyki, gastronomii i żywienia, geografii, gospodarki przestrzennej, hotelarstwa, inżynierii produkcji, kulturoznawstwa, lingwistyki stosowanej, logistyki, marketingu, mechatroniki, nauk o rodzinie, pedagogiki, pielęgniarstwa, prognozowania gospodarczego, wychowania fizycznego, socjologii, technologii żywności, turystyki i rekreacji, transportu, zarządzania. Obecnie w zasobach biblioteki znajduje się:

- ok. 5000 pozycji z ekonomii i gospodarki,
- ok. 650 pozycji z polityki i gospodarki międzynarodowej,
- ok. 1600 pozycji z prawa,
- ok. 4500 pozycji z organizacji i zarządzania.

Aktualnie dostępne są tytuły literatury podstawowej wymienionej w programach nauczania (sylabusach) i literatury uzupełniającej. Ponadto Uczelnia zamierza dokonać dalszych zakupów literatury celem wzbogacenia i unowocześniania zasobów informacyjnych dla kierunku „ekonomia”. Do końca br. planuje się powiększenie zbiorów bibliotecznych o pozycje dot. omawianego kierunku o około 300 woluminów.

W Bibliotece Głównej i jej filiach udostępniane są czasopisma (w tym obcojęzyczne), które odpowiadają profilowi kształcenia realizowanemu w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Zinwentaryzowanych jest ok. 2150 roczników i półroczników. Są to przeważnie czasopisma naukowe wydawane przez wyższe uczelnie lub inne placówki naukowe.

Wszyscy studenci i pracownicy naukowcy WSG mają dostęp do baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, wśród których na szczególną uwagę zasługują: EBSCO, Elsevier, Nature, Science, Scopus, SciVal, Springer, Web of Science, inCities, Wiley, Science Advances, Scoap3, Springer Open Choice. Ponadto studenci mają możliwość wykorzystywania polskich baz danych: BazEkon, CEON, CEJSH, Platforma Otwartej Nauki, SYMPOnet, a także wielu polskich i zagranicznych repozytoriów.

Ponadto studenci mogą korzystać z e-książek. Baza będzie docelowo obejmować wszystkie książki dostępne w ramach licencji krajowych Elsevier, Springer i Wiley. Na razie można przeglądać 77.497 e-książek anglojęzycznych wydanych przez Springera w latach 2004-2018, 2515 e-książek wydanych przez Elseviera w latach 2011-2015 oraz 2449 e-książek wydanych przez Wileya w roku 2009 - 2015 (stan na 28.11.2019 r.).

Na życzenie wykładowcy Uczelnia opłaca semestralny dostęp do wybranych publikacji z serwisu IBUK.pl., z którego korzystają studenci kierunku „ekonomia”. To największa w Polsce wypożyczalnia oraz księgarnia internetowa z ebookami i audiobookami. W ofercie znajduje ponad 70 tys. tytułów naukowych, akademickich i profesjonalnych.

Uczelnia podpisała także deklarację przystąpienia do projektu Academica. Jest to Cyfrowa Wypożyczalnia Publikacji Naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Narodową. Obecnie udostępnianych około 2 000 000 dokumentów. W ramach tego projektu każdy student WSG ma bezpłatny dostęp do publikacji naukowych gromadzonych przez Bibliotekę Narodową.

Wymiana międzybiblioteczna prowadzona jest na podstawie zawartych porozumień z ponad 30 uczelniami publicznymi z kraju i z zagranicy. Obejmuje ona wydawnictwa periodyczne oraz zwarte publikacje naukowe. Dzięki tej współpracy zasoby Biblioteki Głównej i jej filii są systematycznie wzbogacane o najnowsze wydawnictwa poszczególnych uczelni.

W ramach podpisanych umów oraz dzięki zakupionemu sprzętowi do digitalizacji zbiorów Uczelnia współuczestniczy w tworzeniu następujących baz danych:

e-Publikacje Nauki Polskiej (<https://www.epnp.pl>);

Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa (<http://kpbc.umk.pl/dlibra>).

W obu przypadkach dorobek naukowy pracowników udostępniany jest przez Internet.

Centrum Dokumentacji Europejskiej

Centrum Dokumentacji Europejskiej (CDE) to jedna z 20 specjalistycznych bibliotek gromadząca wydawnictwa na temat Unii Europejskiej. Publikacje gromadzone w CDE to

m.in. czasopisma, akty prawa powszechnego (Dzienniki Urzędowe, Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości), książki m.in. z ekonomii, budownictwa, transportu, konkurencyjności, polityki społecznej, polityki regionalnej itp. Centrum gromadzi książki, czasopisma oraz dokumenty elektroniczne i audiowizualne. Część z wydawnictw unijnych można przeglądać online za pośrednictwem strony internetowej Biblioteki WSG.

Wyposażenie wypożyczalni i czytelni

Księgozbiór podręczny to celowo dobrany i uporządkowany zestaw książek wydzielony z całości księgozbioru bibliotecznego zawierający wydawnictwa o charakterze informacyjnym: encyklopedie (ogólne i specjalne), słowniki (językowe i rzeczowe), leksykony, poradniki oraz podstawowe publikacje z różnych dziedzin wiedzy, atlasy, przewodniki krajoznawcze, skrypty akademickie, prasę itp.

W Czytelni, do dyspozycji czytelników jest 61 miejsc oraz 33 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Dostępne są również dwa stanowiska pracy zbiorowej. Oprócz tego użytkownicy biblioteki mają do dyspozycji 4 skanery. Władze Uczelni przywiązują wielką wagę do zaopatrzenia biblioteki w najnowszy sprzęt komputerowy. Dlatego w 2018 roku wymieniono wszystkie komputery. Zainstalowana sieć bezprzewodowa pozwala na korzystanie z WWW przy użyciu komputerów należących do studentów. Dla potrzeb studentów i doktorantów w czytelni wyodrębniono księgozbiór podręczny „Biblioteczka Biznesmena”.

Dzięki dotacjom MNiSW na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia zakupiono do biblioteki:

- dwa komputery;
- dwa skanery;
- oprogramowanie MS OFFICE 2010;
- dwie lupy do czytania;
- lupę elektroniczną „portable video magnifier”;
- program Abby Fine Reader z OCR;
- program Window EYE;

program LUNAR;
słuchawki;
specjalistyczny czytnik książek.

W 2012 r. pozyskano środki finansowe z MNiSW na zadania z zakresu działalności upowszechniającej naukę, w ramach zadania „Tworzenie, przetwarzanie, udostępnianie i upowszechnianie informacji naukowych i naukowo-technicznych. Zadania bibliotek podmiotów działających na rzecz nauki” otrzymano dotację, która umożliwiła utworzenie stanowiska do digitalizacji. W ramach tego projektu zakupiono:

komputer Lenovo ThinkCentre E72 wraz z programem Win7 Pro + MS Office 2013;
skaner Plustek A3 Optibook A300;
program Document Express Prof.;

program Adobe Photoshop CS6 PL.

Przedsięwzięcie to umożliwiło zapoczątkowanie digitalizacji zbiorów Biblioteki Głównej WSG i publikowanie ich w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej. Przystąpienie do Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej przyczynia się do popularyzacji działalności naukowej WSG.

Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Uczelnia dba o utrzymanie i rozwój infrastruktury i bazy dydaktycznej. Zapotrzebowanie na infrastrukturę specjalistyczną zgłaszane jest do dyrektorów jednostek przez nauczycieli akademickich, a także konsultowane z partnerami branżowymi. W poprzednim roku akademickim przygotowanie i rozwój infrastruktury dydaktycznej (pracownie specjalistyczne, laboratoria) były tematem Kolegium Rozszerzonego Uczelni. Podczas obrad dyrektorzy jednostek naukowo-dydaktycznych przedstawiali stan bazy własnej, sposób zapewnienia odpowiednich warunków zajęć poprzez wynajem laboratoriów u interesariuszy zewnętrznych oraz ocenili poziom spełnienia wymagań do prowadzenia zajęć specjalistycznych. Do Działu Organizacji Studiów zostało złożone także zapotrzebowanie na doposażenie infrastruktury specjalistycznej. Na tej podstawie planowany jest rozwój infrastruktury na najbliższe lata.

Biblioteka co roku przeprowadza drogą mailową ankiety wśród wszystkich wykładowców na temat zapotrzebowania na literaturę specjalistyczną. Na tej podstawie

dokonuje się zakupów podręczników jak i innej literatury specjalistycznej. Analizując plany studiów, programy kształcenia i ankiety przesyłane przez wykładowców na bieżąco dokonuje się zakupów kolejnych publikacji. W chwili obecnej, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłoszonym przez wykładowców, trwają procedury zakupu kolejnych 300 pozycji.

Ocena sprawności i poziomu wyposażenia technicznego pracowni komputerowych, laboratoriów i sal dydaktycznych prowadzona jest na bieżąco przez dział IT. W zakresie bazy IT w poprzednim roku akademickim:

Zmodernizowano sieci komputerowe w ośrodkach zamiejscowych w celu zagwarantowania studentom i pracownikom nieograniczonego i bezpiecznego dostępu do sieci bezprzewodowych;

Zmodernizowano wyposażenie sal dydaktycznych w ośrodkach zamiejscowych – zakupiono projektory multimedialne, dostosowano sale wykładowe do prowadzenia zajęć zdalnych;

Zmodernizowano komputery w pracowniach – wymieniono dyski twarde na SSD, zwiększono pamięci RAM, zaktualizowano systemy operacyjne;

Udostępniono wykładowcom oprogramowanie Office 2016 ProPlus do użytku prywatnego (w ramach licencji Office 365);

Odnowiono dzierżawę w serwisie DreamSpark gwarantującej wykładowcom i studentom dostęp do wszelkich narzędzi developerskich oraz systemów operacyjnych firmy Microsoft;

Odnowiono dzierżawę oprogramowania Office, Solid Edge, SPSS;

Zakupiono dwa serwery i macierz dyskową na potrzeby oprogramowania laboratoryjnego;

Utworzono usługę zdalnego dostępu do oprogramowania laboratoryjnego.

W roku akademickim 2019/2020 także planowane są inwestycje w bazę dydaktyczną, infrastrukturę specjalistyczną oraz zasoby biblioteczne.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

W zakresie tworzenia programu kształcenia na kierunku „ekonomia” Instytut Ekonomii i Zarządzania intensywnie współpracuje z instytucjami gospodarczymi i jednostkami badawczo-rozwojowymi. Zasady tej współpracy określone są w umowach z uwzględnieniem profilu i specyfiki danego podmiotu. Wśród najistotniejszych form współpracy z instytucjami gospodarczymi i badawczo-rozwojowymi wymienić należy:

- współdziałanie przedstawicieli pracodawców w opracowywaniu i doskonaleniu koncepcji kształcenia, planów i programów studiów oraz efektów uczenia się,
- wzajemne wsparcie merytoryczne i organizacyjne przy realizacji projektów badawczych, rozwojowych i analitycznych oraz opracowywaniu ich wyników,
- wspieranie studentów w procesie dyplomowania, także poprzez możliwość realizacji prac dyplomowych na zlecenie partnera strategicznego,
- promowanie i wdrażanie do procesu dydaktycznego nowoczesnych rozwiązań technicznych,
- współpracę w zakresie edukacji i popularyzacji wiedzy oraz doskonalenia zawodowego,
- tworzenie nowoczesnych form oferty edukacyjnej w szczególności studiów podyplomowych oraz profilowanych szkoleń,
- współpracę w zakresie merytorycznego i technicznego przygotowania raportów, publikacji oraz innych materiałów o charakterze naukowo-dydaktycznym,
- organizowanie wspólnych konferencji, seminariów, szkoleń, wykładów eksperckich, itp.,
- innych działań, w których następuje transfer wiedzy lub technologii.

Podczas tworzenia programu studiów na kierunku „ekonomia” Instytut Ekonomii i Zarządzania korzysta z potencjału badawczego, kadry naukowej oraz projektów naukowo-badawczych i działalności wdrożeniowej wymienionych powyżej jednostek.

Wśród podmiotów współpracujących z Instytutem są również jednostki i instytucje zewnętrzne. Należą do nich: Vitroflora Grupa Producentów sp. z o.o., Nobleo Adam Domaradzki, ZELAN sp. z o.o., LOGICOS, Transport & Logistics Supply Chain –Wojciech Goliński, Akademia Transportu, Autosoftware, Spółdzielnia Transportu Wiejskiego, Barbara Lujckx sp. z o.o., Kujawsko-Pomorskie Stowarzyszenie Przewoźników Międzynarodowych,

Miejskie Zakłady Komunikacyjne Bydgoszcz, Narodowy Bank Polski/Oddział Okręgowy w Bydgoszczy, JMJ-Trans, STW Bydgoszcz sp. z o. o., Zespół Szkół Samochodowych, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Oddział w Bydgoszczy, TMBM Sp. z o.o., Peter the Great St. Petersburg Polytechnic University, University of Applied Science (Laurea-Finland), Stowarzyszenie Przedsiębiorców Kujaw i Pomorza, Związek Banków Polskich.

Do prac nad doskonaleniem programu studiów zaprasza się także przedstawiciele Konwentu Wyższej Szkoły Gospodarki tj. Abramczyk sp. o.o., PESA Bydgoszcz S.A., AWZ Developer, Hanplast sp. z o.o. Konwent jest organem doradczym i wspierającym, a do jego głównych zadań należy:

wspieranie rozwoju działalności jednostek naukowo – dydaktycznych, w tym Instytutu,

kształtowanie i inicjowanie szeroko zakrojonej współpracy między nauką, biznesem i administracją publiczną, i wyrażanie opinii w sprawach dotyczących proponowanych przez Instytut kierunków kształcenia, efektów uczenia się i programów studiów, oferty kształcenia na studiach podyplomowych oraz kursach i szkoleniach, a także organizacji praktyk i staży studenckich,

wzajemny rozwój i promowanie, zwłaszcza w zakresie realizacji projektów, organizacji konferencji, seminariów, szkoleń, spotkań eksperckich czy wydarzeń branżowych,

podejmowanie wspólnych przedsięwzięć projektowych i eksperckich,

zapraszanie studentów na wizyty studyjne do siedziby przedsiębiorstwa,

zgłaszanie zapotrzebowania na prace dyplomowe,

wyrażanie opinii w innych sprawach przedłożonych przez dyrektora jednostki

Ponadto przedstawiciele Konwentu i otoczenia społeczno-gospodarczego rokrocznie, podczas dyplomatorium, doceniają najlepsze prace dyplomowe, wyróżniając je w kategorii „Nagrody brażowe“. Przykładowo od roku 2015 wyróżnionych zostało 25 absolwentów kierunku „ekonomia“.

W trakcie tworzenia programu studiów i podczas realizacji procesu kształcenia Instytut podejmuje działania mające na celu poszerzenie współpracy i podtrzymywanie nawiązanych wcześniej kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W przygotowaniu oferty edukacyjnej i wypracowaniu koncepcji kształcenia

na kierunku „ekonomia” aktywnie uczestniczą interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni. Do grona interesariuszy wewnętrznych zaliczani są nauczyciele akademicki, pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, Samorząd Studencki i studenci oraz Senat WSG. Z kolei do interesariuszy zewnętrznych należą: lokalne władze samorządowe, organizacje związane z lokalnym rynkiem pracy (Powiatowy Urząd Pracy), państwowe jednostki organizacyjne, pracodawcy i ich związki oraz absolwenci Uczelni.

Ścisła współpraca Uczelni z partnerami branżowymi obejmowała przede wszystkim współpracę z pracodawcami w zakresie wzmocnienia praktycznych aspektów kształcenia, w tym m.in. współtworzenie programów nauczania, realizację dodatkowych staży i praktyk studentów oraz przygotowanie doświadczonej i specjalistycznej kadry przedsiębiorstw do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Wprowadzanie zmian wynikających z nowelizacji ustawy – Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668) i określenie warunków, jakie musi spełniać program kształcenia stanowi o potrzebie rozwijania współpracy z partnerami branżowymi.

W trosce o doskonalenie procesu dydaktycznego, poprzez aktualizację planów i programów studiów oraz potrzebę prowadzenia zajęć zapewniających studentom osiągnięcie umiejętności praktycznych, dzięki współpracy z pracodawcami prowadzone są wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw. Przykładowo część zajęć praktycznych z rachunkowości prowadzona jest w partnerskiej firmie „Zelan”, gdzie wdrożony został w dużym powodzeniu nowoczesny zintegrowany system SAP ERP. Zajęcia z tego zakresu prowadzi absolwentka WSG, specjalista z zakresu rachunkowości – aktualnie także nauczyciel akademicki.

W strukturze zajęć praktycznych na kierunku „ekonomia” w coraz szerszym zakresie wprowadzane są zajęcia studyjne w zakładach pracy. Zajęcia takie były prowadzone w firmie „Graform”, Oddziale Narodowego Banku Polskiego w Bydgoszczy, Zakładach Vitroflora.

W ramach współpracy z Narodowym Bankiem Polskim w ramach Programu Edukacji Ekonomicznej w latach 2013 – 2018 zrealizowano trzy projekty edukacyjne z zakresu ekonomicznych aspektów funkcjonowania gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. Uczestnikami byli studenci kierunku „ekonomia” i uczniowie szkół ponadpodstawowych. Projekty pozwoliły m.in. na doskonalenie form współpracy Uczelni z instytucjami bankowymi a jej rezultaty przyczyniły się do upraktycznienia procesu dydaktycznego w zakresie objętym przedsięwzięciem projektowym.

Kolejnym przykładem łączenia teorii z praktyką są wykłady otwarte w ramach

cyklicznych spotkań branżowych. Wydarzenia te stwarzają możliwość spotkania studentów z przedsiębiorcami oraz transferu wiedzy między tymi grupami. Pozwalają na dyskusję w środowisku branżowym na istotne tematy związane z gospodarką. Ten sposób działania jest spójny z deklaracjami i działaniami realizowanymi przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Rozwoju, w tym w szczególności z polityką rozwoju kraju, wsparciem przedsiębiorczości, partnerstwem publiczno-prywatnym, reindustrializacją gospodarki oraz wykorzystaniem do tych celów środków z funduszy europejskich.

Spotkania branżowe dla kadry i studentów były organizowane w ramach projektu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem, w którym uczestniczy WSG, dzięki Porozumieniu zawartemu ze Związkiem Banków Polskich i jego Partnerami. Dotyczą one takich zagadnień jak: funkcjonowanie Giełdy Papierów Wartościowych, wiarygodności finansowej, ubezpieczeń społecznych w praktyce, oszczędzania oraz długoterminowego inwestowania. Zajęcia – z udziałem studentów i kadry nauczycieli akademickich – były prowadzone przez specjalistów Związku Banków Polskich. Ponadto studenci uczestniczyli w udostępnionej przez Związek e-learningowej grze symulacyjnej Skore Hunter, pozwalającej na budowanie wiarygodności finansowej.

Współpraca ze Związkiem Banków Polskich i jego partnerami jak Centrum Prawa Bankowego i Informacji czy Fundacją Warszawski Instytut Bankowości pozwala przedstawicielom Instytutu Ekonomii i Zarządzania na udział w konferencjach i spotkaniach organizowanych dla przedstawicieli Uczelni, korzystanie z udostępnianych Uczelni materiałów dydaktycznych, zapraszanie wykładowców Związku na wykłady otwarte. Przykładowo w maju 2019 r. przedstawiciele Uczelni uczestniczyli w interesującej konferencji „Cyfrowa transformacja sektora finansowego”. Wszystkie te formy współpracy wzbogacają proces dydaktyczny poprzez uwzględnianie w ramach zajęć aktualnie wdrażanych nowych rozwiązań praktycznych, głównie w jednostkach otoczenia biznesu.

Budowanie pozytywnego wizerunku szkolnictwa zawodowego Instytut realizuje także poprzez współpracę ze szkołami ponadpodstawowymi oraz instytucjami kształcenia ustawicznego. Do głównych celów współpracy należy rozwijanie wśród młodzieży zainteresowania ekonomią – jako kierunkiem studiów oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie ekonomii i finansów. W związku z tym pracownicy Instytutu uczestniczą w pracach Komitetu Okręgowego Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej i Jury Olimpiady. W ramach współpracy i przygotowań do Olimpiady prowadzono przez WSG i PTE otwarte wykłady dla młodzieży szkół ponadpodstawowych całego województwa zainteresowanej udziałem w Olimpiadzie. W każdym roku we wszystkich etapach

w województwie Kujawsko – Pomorskim prowadzonymi są głównie wykłady Instytutu Ekonomii i Zarządzania WSG. Wykłady są związane w każdym roku z hasłem przewodnim Olimpiady i odbywają się przed wszystkimi etapami zawodów. W 2019 roku hasłem przewodnim Olimpiady jest „Gospodarka i społeczeństwo w erze czwartej rewolucji przemysłowej”. W wykładach bora udział również nauczyciele przedmiotów ekonomicznych szkół średnich. Opinie wyrażane przez uczestników tych spotkań są niezwykle pozytywne i wskazują zbieżność tematyki wykładów z oczekiwaniami młodzieży. Miarą skuteczności działań podjętych w tym zakresie jest zdobycie w skali kraju w trzech kolejnych latach tytułu zwycięzcy (laureata pierwszego miejsca) Olimpiady przez ucznia z Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia”, którzy przeważnie rozpoczęli już karierę zawodową i chcą poszerzyć kompetencje, zwiększając swoją atrakcyjność na rynku pracy Instytut wraz z Centrum Kształcenia Podyplomowego i Szkoleń WSG przygotował ofertę studiów podyplomowych i szkoleń w następujących obszarach: *Rachunkowość zarządcza od podstaw*, *Neurobiznes czy Project Manager*.

Wyższa Szkoła Gospodarki od 2010 r. wraz z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym, a od 2016 wraz Collegium Medicum UMK i Bydgoską Szkołą Wyższą organizuje Bydgoski Festiwal Nauki. Celem Festiwalu jest popularyzacja nauki, kultury i sztuki, promocja wśród mieszkańców Bydgoszczy i regionu najważniejszych osiągnięć naukowych, technicznych, a także rozbudzenie zainteresowań szeroko rozumianą kulturą i sztuką. Bydgoski Festiwal Nauki jest największym tego typu wydarzeniem w Bydgoszczy, w którym czynnie uczestniczą nauczyciele akademicy Instytutu. Jako wieloletni współorganizator wydarzenia Instytut zaprezentował szereg ciekawych imprez dla uczestników w każdym wieku, od przedszkolaka po seniora jak na przykład warsztaty eye-trackingowe i możliwości jej wykorzystania w gospodarce.

Interesariusze zewnętrzni skupieni wokół Instytutu Ekonomii i Zarządzania odgrywają więc kluczową rolę w procesie dydaktycznym, pełniąc rolę społecznego doradcy Uczelni w przygotowaniu ekonomistów dla potrzeb zmieniającego się stale rynku pracy oraz umożliwiającego studentom odbywanie praktyk oraz zajęć w przedsiębiorstwach czy zbieranie materiałów do prac dyplomowych. Niektórzy absolwenci zostali zatrudnieni przez współpracujących z Uczelnią pracodawców.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Umiędzynarodowienie uczelni wyższych jest jednym z najważniejszych kierunków rozwoju, mającym swoje podstawy w procesach globalizacyjnych. Ponadto uczelnia dla utrzymania stabilności w zakresie kształcenia tworzy ofertę kierowaną dla obcokrajowców. Dlatego też szerokie, międzynarodowe kontakty z instytucjami z całego świata są obecnie wyznacznikiem rozwoju Wyższej Szkoły Gospodarki wpływającym na podnoszenie jakości jej działań we wszystkich obszarach aktywności.

Dzięki takiemu podejściu Uczelnia wzmacnia swoją markę jako instytucja międzynarodowa, rozpoznawalna dobrze w niektórych krajach Europy, a także w krajach Azji i Afryce, gdzie prowadzona jest rekrutacja. Obecnie Uczelnia posiada ponad 100 uczelni partnerskich z całego świata.

Umiędzynarodowienie daje Uczelni szanse na transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami oraz podnoszenie jakości kształcenia. Umiędzynarodowienie daje także możliwość zwiększenia liczby studentów z zagranicy oraz szansę na podwyższenie kompetencji międzynarodowych, poznanie innych kultur oraz przejmowanie dobrych praktyk. Wśród kolejnych atutów Wyższej Szkoły Gospodarki w obszarze umiędzynarodowienia wymienić należy także możliwość realizacji różnego rodzaju projektów międzynarodowych wiążących się m.in. z edukacją, kulturą, sportem czy nauką.

Umiędzynarodowienie w WSG nie jest celem w samym w sobie, lecz narzędziem do podnoszenia jakości we wszystkich obszarach funkcjonowania Uczelni. Dostrzega się także coraz większą rolę kompetencji międzynarodowych na rynku pracy, z czym z kolei wiąże się potrzebą nabywania wykształcenia tzw. miękkich kompetencji. W związku z powyższym wśród celów strategicznych na najbliższy okres wymienić należy:

- wzmocnienie wizerunku Uczelni jako międzynarodowej i rozpoznawalnej instytucji poza granicami Polski,
- transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami,
- zwiększenie liczby studentów z zagranicy,
- podniesienie kompetencji międzynarodowych pracowników i studentów.

W celu zapewnienia dbałości o umiędzynarodowienie procesu kształcenia, od roku 2012 funkcjonuje Zespół ds. umiędzynarodowienia Uczelni. Zespół odpowiadał m.in. za: stały nadzór nad realizacją przyjętej przez Władze WSG „Strategii umiędzynarodowienia” i poszczególnych jednostek naukowo-dydaktycznych, proponowanie form motywowania

studentów i kadry naukowo-dydaktycznej do udziału w procesie umiędzynarodowienia oraz koordynację wszelkich form umiędzynarodowienia uczelni określonych w strategii umiędzynarodowienia WSG.

Doceniając rangę umiędzynarodowienia, w związku z rozszerzeniem wielowymiarowych działań WSG w tym zakresie, we wrześniu 2016 r. powołano prorektora ds. międzynarodowych. W ramach Senackiej Komisji ds. Kształcenia powołano Senacką podkomisję ds. umiędzynarodowienia kształcenia. W roku akademickim 2017/2018 opracowano nową [Strategię Rozwoju Uczelni na lata 2018-2022](#) której częścią jest ujęta w osobny rozdział strategia umiędzynarodowienia Uczelni.

Wyższa Szkoła Gospodarki znajduje się obecnie w niezwykle istotnym procesie akredytowania przez międzynarodową instytucję Accreditation Council For Entrepreneurial & Engaged Universities (ACEEU), która przeprowadza proces ewaluacji w zakresie przyznania Uczelni certyfikatu Uniwersytetu Zaangażowanego. Celem zdobycia certyfikatu jest szeroko rozumiana rozpoznawalność Uczelni w środowisku międzynarodowym, a także przede wszystkim autoewaluacja Uczelni, która służy dodatkowo dla sprawdzenia wszelkich procedur uczelnianych. Przewidywany termin zakończenia procesu akredytacji to IV kwartał 2020r. Uczelnia obecnie kończy pracę nad raportem samooceny.

Mobilność międzynarodowa studentów i kadry

Wyższa Szkoła Gospodarki uczestniczy w programie Erasmus od marca 2005 r. Mobilność pracowników i nauczycieli akademickich jest istotnym czynnikiem dla umiędzynarodowienia WSG oraz programów nauczania – pozwala na nawiązanie kontaktów międzynarodowych, wymianę doświadczeń oraz poznanie specyfiki funkcjonowania jednostek naukowo-dydaktycznych oraz administracyjnych w uczelniach partnerskich na całym świecie. Dzięki doświadczeniom uzyskanym poprzez wykłady, wyjazdy studyjne, staże naukowe, istnieje również możliwość włączenia międzynarodowych aspektów do projektów kulturalnych, edukacyjnych czy badawczo-rozwojowych. Sprawozdania z wyjazdów są często przyczynkiem do poszerzania oferty o specjalności kształcenia, które mieszczą się w europejskich trendach edukacyjnych.

Warto również zauważyć, iż mobilność ma znaczenie dla rozwoju osobistego kadry – praca w międzynarodowym środowisku pozwala na rozwinięcie kompetencji językowych oraz komunikacyjnych, a także umożliwia zapoznanie się z nowymi trendami badań czy też innymi metodami kształcenia i weryfikacji efektów uczenia się.

WSG uczestniczyło i uczestniczy w trzech poddziałaniach programu mobilnościowego Erasmus+ KA103 oraz KA107, a także programu Wolontariatu Europejskiego w ramach Programu Erasmus+ (KA125) przekształconego później w program Europejski Korpus Solidarności. Szczególne znaczenie ma poddziałanie KA107, które wpływa niezwykle mocno na poziom umiędzynarodowienia. Pozwala bowiem na mobilności z krajami spoza Unii Europejskiej, a co za tym idzie, wzmacnia gradient oddziaływania marki. W ostatnich latach WSG wypracowała stały i ciągle wzmacniany model współpracy z krajami wschodnimi, w tym bardzo silne z Ukrainą, ale także m. in. z Kazachstanem, Gruzją, Białorusią oraz Uzbekistanem. Uczelnia w ramach tego programu zaznacza także wyraźnie swoją obecność w Indiach, Malezji oraz w krajach afrykańskich, co znajduje swoje odzwierciedlenie w obszarach studiów anglojęzycznych.

W ramach programu Erasmus+ poddziałanie KA103 w ostatnich latach (od roku akademickiego 2016/2017) rozkład wyjazdów pracowników ze względu na destynację wyglądał następująco: Czechy i Litwa – po 26 wyjazdów, Węgry i Rumunia – po 15 wyjazdów, Turcja – 13 wyjazdów, Niemcy – 11 wyjazdów, Portugalia – 8 wyjazdów, Łotwa, Słowacja, Włochy - po 7 wyjazdów; Finlandia - 5 wyjazdów, Bułgaria, Słowenia, Szwecja – po 4 wyjazdy, Chorwacja – 3 wyjazdy, Macedonia – 2 wyjazdy, Grecja, Hiszpania i Holandia – po 1 wyjeździe.

W ramach programu KA107 uczelnia realizowała mobilność kadry akademickiej w takich krajach jak: Ukraina, Rosja, Kazachstan, Gruzja, Białoruś, Czarnogóra, Zambia, Indie, Malezja, Mongolia, Uzbekistan. Zrealizowano także przyjazdy studentów na 1 semestr z Rosji, Ukrainy i Zambii.

W ramach programu mobilnościowego Erasmus+ w obszarze nauk ekonomicznych przyjęto pracowników uczelni pochodzących z: Agora University of Oradea (Rumunia): Adana Science and Technology University (Turcja), Almaty Academy of Economics and Statistics (Kazachstan), Danute Stadulienė - Alytaus Kolegija (Litwa): Vladislovas Vitkevicius – Transport and Telecommunication Institute (Łotwa), Slovak University of Agriculture in Nitra (Słowacja), Gumushane University (Turcja), Sokhumi State University (Gruzja), Baku Business University (Azerbejdżan), Amity University (Indie), Turan University (Kazachstan), Laurea University of Applied Science (Finlandia), Academia of Higher Education nad College (Słowenia).

Uczelnia systematycznie organizuje specjalnie dedykowany dla studentów międzynarodowych tydzień nazywany “Orientation Week”, w którym odbywa się cykl działań takich jak: warsztaty, spotkania z kadrami, spotkania integracyjne oraz zaznajamianie

studentów z funkcjonowaniem w systemie polskiej i europejskiej edukacji, a także w społeczności lokalnej. Orientation Week odbywają się 2 razy w roku akademickim na początku każdego semestru.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy w dniach 3-7 czerwca 2019 roku po raz pierwszy zorganizowała, w ramach programu Erasmus+ dedykowany tydzień dla przyjeżdżającej kadry akademickiej tzw. International Week (IW), w którym uczestniczyło 13 osób z krajów europejskich i poza europejskich. Uczelnia, czerpiąc doświadczenie z pierwszej edycji podjęła decyzję o zorganizowaniu drugiej edycji IW w czerwcu 2020r.

Konferencje międzynarodowe

1) 5 – 6 czerwca 2017 roku odbyła się pierwsza Międzynarodowa konferencja „Europejskie dziedzictwo: Lwów – Skole”. Konferencja organizowana została przez Wyższą Szkołę Gospodarki i Lwowski Instytut Ekonomii i Turystyki. Tematyka konferencji dotyczyła europejskiego i wielokulturowego wymiaru dziedzictwa zachodniej Ukrainy, Lwowszczyzny jako regionu turystycznego, partnerstwa Ukraińców i Polaków;

2) 5 – 7 czerwca 2018 r. pod patronatem Przedstawicielstwa „Polskiej Akademii Nauk” w Kijowie oraz Ministerstwa Młodzieży i Sportu Ukrainy odbyła się druga edycja Międzynarodowej Konferencji „Europejska współpraca: Lwów – Skole – Bydgoszcz. Nauka – samorząd – biznes”. Konferencja okazała się ważnym forum spotkań przedstawicieli nauki, przedsiębiorczości i samorządności, związanych z szeroko pojętym rozwojem współpracy regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Miała ona charakter plenarno-panelowy ze szczególnym uwzględnieniem możliwości nawiązania relacji w trójkącie: nauka, biznes, samorządność.

3) Trzecia edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Horyzonty i pomosty w nauce, kulturze, przedsiębiorczości – 30 lat wspólnych doświadczeń” odbyła się 4 – 5 czerwca 2019 w siedzibie Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Międzynarodowa konferencja naukowa, która wiąże się z jubileuszem 30-lecia idei przedsiębiorczości oraz jubileuszem utworzenia KOLFER-u, firmy – organu założycielskiego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, objęła refleksją doświadczenia WSG, które w obszarach przedsiębiorczości, nauki, kultury i usług społecznych były realizowane wspólnie z polskimi i zagranicznymi partnerami. Podczas Konferencji został uroczystie podpisany memorandum powołujący Międzynarodowe Konsorcjum Uniwersytetów Przedsiębiorczości. Konferencja obejmowała następujące panele tematyczne:

30 lat przemian ustrojowych, 20 lat reformy samorządu wojewódzkiego i powiatowego. Kształcenie - polityka regionalna - rozwój gospodarczy.

Trzecia Misja Uczelni – zaangażowanie społeczne. Usługi społeczne – przedsiębiorczość – innowacyjność – kultura.

Seminaria towarzyszące:

Posiedzenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka. Debata na temat współpracy nauki i biznesu w branży turystycznej.

Warsztaty “How to become an Entrepreneurial University”.

4) Kolejna edycja konferencji, która obecnie jest w przygotowywana odbędzie się w Tbilisi (Gruzja) w październiku 2020 r., w bliskiej współpracy ze strategicznym partnerem WSG Sokhumi State University. Tematyka konferencji będzie oscylować wokół tematów dyplomacji uniwersyteckiej, przedsiębiorczości, nauki oraz uniwersytetu zaangażowanego. Szczegóły konferencji zostaną opracowane w I kwartale 2020 r.

Profesorowie wizytujący prowadzący zajęcia kierunku „ekonomia”

W ramach rozwoju współpracy międzynarodowej do prowadzenia zajęć na kierunku „ekonomia” zatrudnieni zostali profesorowie wizytujący pochodzący z Ukrainy, Rosji, Niemiec i Szwajcarii.

Dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania uczestniczył także w wizycie studyjnej w University of Helsinki w dniach 2019-10-20 do 2019-10-26 zorganizowanej w ramach projektu prowadzonego przez MNiSW “Liderzy w zarządzaniu uczelnią” realizowanego w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. W tym programie uczestniczyli także: Dyrektor Działu Spraw Międzynarodowych (Allborg University od 2019-11-24 do 2019-11.30) oraz Dyrektor Działu Kształcenia (University College London od 2019-10-06 do 2019.10.12).

Statystyki liczebności studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+ zaprezentowano w tab. 8., gdzie liczby podane w nawiasach dotyczą studentów obszarów ekonomicznych. Studenci przyjeżdżający, zgodnie z zasadami programu Erasmus+ uczestniczą także w zajęciach z kierunku ekonomia wg dokonanego wcześniej wyboru na macierzystych Uczelniach.

Tab. 8. Studenci przyjeżdżający i wyjeżdżający w ramach programu Erasmus+

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Studenci wyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	13 (5)	8 (4)	10 (0)	9 (1)
Studenci wyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	6 (1)	7 (0)	11 (4)	11 (4)
Studenci przyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	25	39	37	57
Studenci przyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	2	2	0	0

Projekty międzynarodowe

Mobilność pracowników i kadry akademickiej jest pierwszym krokiem do ustanowienia bliższej współpracy, która owocować może udziałem we wspólnych projektach i konferencjach międzynarodowych. Pozwala to na wymianę dobrych praktyk pomiędzy uczelniami, wprowadzenie treści o charakterze międzynarodowym do programów nauczania oraz zwiększa atrakcyjność Uczelni dla studentów międzynarodowych.

Wyższa Szkoła Gospodarki dzięki mobilności nauczycieli akademickich może pochwalić się realizacją projektów międzynarodowych. W trzech ostatnich latach Uczelnia zrealizowała lub realizuje projekty o charakterze międzynarodowym w następujących programach:

- Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education;
- Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży;
- Polsko-Rosyjska Rada Dialogu I Porozumienia;
- Wolontariat w ramach Programu Erasmus+ (KA125);
- Europejski Korpus Solidarności (European Solidarity Corps);
- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - Welcome to Poland;
- Program Visiting Professor;
- Program Study Buddy.

Bardzo istotną z punktu widzenia operacyjnego umiędzynarodawiania Uczelni rolę pełni projekt finansowany przez NAWA – Welcome Center. Jest to specjalny program zawierający działania zmierzające do wyposażenia w szerokie kompetencje międzynarodowe

kadry akademickiej np. Zwiększenie znajomości języków obcych, szkolenia dot. pracy w środowisku międzynarodowym. Drugim filarem programu jest szeroko pojęta pomoc funkcjonującym na Uczelni studentów międzynarodowych poprzez następujące działania: powołanie dedykowanego punktu wspierającego studentów w codziennym życiu w środowisku akademickim i regionalnym, zorganizowanie cyklu warsztatów i szkoleń ze znajomości historii Polski i regionu, etykiety akademickiej, zasad współżycia społecznego, czy poruszania się po rynku pracy. Program ten został zapoczątkowany w listopadzie 2018 roku i potrwa dwa lata, po których przewiduje się pozostawienie funkcjonujących struktur stworzonych w ramach projektu.

Program międzynarodowych kursów, staży i szkoleń *COPERNICUS*

Wyższa Szkoła Gospodarki poza regularnym kształceniem na studiach I i II stopnia prowadzi także działalność edukacyjną opartą na wysokiej jakości, certyfikowanych kursach, szkoleniach, stażach dla naukowców i szkołach letnich zebranych w jedną, wspólną ofertę pod szyldem „Copernicus”. W obszarze nauk ekonomicznych przeprowadzono w ostatnich 3 latach szereg tego typu aktywności, w których uczestniczyli m. in. przedstawiciele następujących Uczelni partnerskich:

Kharkiv National University of Radio Electronics (Charków, Ukraina),

International University of Finance (Kijów, Ukraina),

Vitebsk State Technological University (Witebsk, Białoruś),

The Separated structural unit of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine «Bobrovytsia College of Economics and Management named after O.Mainova» (Bobrovytsia, Ukraina),

The Separated structural unit of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine «Irpın Economic College» (Irpın, Ukraina),

Kyiv State College of Tourism and Hospitality (Kijów, Ukraina),

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute” (Kijów, Ukraina),

Kyiv Cooperative Institute of Business and Law (Kijów, Ukraina),

Kremenchug M. Ostrogradsky National University (Kremenczug, Ukraina),

Kremenchug Pedagogical College named after A.S.Makarenko (Kremenczug, Ukraina),

The Separated structural unit of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Nemishayev Agricultural College (Nemishayev, Ukraina),

Tarashchan State Technical and Economic Law College (Tarashcha, Ukraina),
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy (Cherkasy, Ukraina),
The Belarusian State University of Informatics and Radioelectronics (Mińsk, Białoruś),
School of Business at the Belarusian State University (Mińsk, Białoruś),
Private Institute of Management and Entrepreneurship (Mińsk, Białoruś),
Maxim Tank Belarusian State Pedagogical University (Mińsk, Białoruś).

Nauka języków obcych i weryfikacja kompetencji językowych studentów

W Wyższej Szkole Gospodarki zasady nauki języków obcych określone zostały w „Instrukcji z dnia 18 lipca 2018 r. dotyczącej realizacji modułu przedmiotowego język obcy od roku akademickiego 2018/2019”. Zgodnie z zapisami zawartymi w „Instrukcji” realizacja modułu przedmiotowego „język obcy” od roku akademickiego 2018/2019 przebiega następująco.

Na studiach I stopnia język obcy realizowany jest w ramach modułu przedmiotów kanonicznych.

Na studiach II stopnia język obcy (angielski) realizowany jest w ramach modułu elastycznego kształcenia.

Plany studiów dla danego kierunku studiów określają liczbę godzin, formy zajęć dydaktycznych oraz rygor zaliczenia. Szczegółowe efekty uczenia się, metody ich weryfikacji a także zasady oceniania definiują programy przedmiotu. Wszystkie zaliczenia odbywają się w siedzibie uczelni.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

Bezpośrednią obsługę studentów prowadzą pracownicy administracyjni Działu Spraw Studenckich. W ramach organizacji ich pracy wydzielono: Biuro Obsługi Studenta (Dziekanat), Biuro Obsługi Finansowej oraz Biuro Aktywizacji Studentów i ds. Osób Niepełnosprawnych. Do ich zadań należy:

- dokonywanie czynności związanych z ewidencjonowaniem stanu i wyników nauczania, a następnie przekazywaniem dokumentacji przebiegu studiów do archiwum,
- prowadzenie dokumentacji osobowej studentów,
- realizacja spraw związanych z procesem dyplomowania,
- realizacja spraw administracyjno-finansowych,
- prowadzenie dokumentacji przyznania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej, pomoc studentom z niepełnosprawnościami w realizacji pełnego udziału w procesie kształcenia,
- ewidencjonowanie działań Grup Aktywności Studenckiej,
- wydawanie studentom stosownych zaświadczeń,
- pomoc w innych, bieżących problemach studentów, kierowanie do odpowiednich jednostek Uczelni oraz osób funkcyjnych.

Obsługa studentów prowadzona jest za pomocą ogólnouczelnianego systemu komputerowego – *ISAPS (Informatyczny System Administrowania Procesem Studiowania)*. W systemie tym gromadzone są dane osobowe studenta, jego okresowe osiągnięcia oraz informacje dotyczące pomocy materialnej. Za pomocą systemu generowane są karty okresowych osiągnięć studenta, protokoły ocen końcowych, raporty i listy studentów. Studenci po zarejestrowaniu w systemie *ISAPS* otrzymują konto internetowe do komunikacji z pracownikami, uzyskują dostęp do własnych danych osobowych wraz z możliwością ich aktualizacji oraz informację o przydzielonym numerze subkonta bankowego i kwotach należnych opłat. Studentom przysługuje prawo do składania wniosków, deklaracji i odwołań. w zakresie i na zasadach ustalonych w Regulaminie studiów WSG. Dokumentacja przebiegu studiów prowadzona jest zgodnie z rozporządzeniem ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Dokumentacja gromadzona jest w osobowych teczkach studentów,

które są opisane, ewidencjonowane i przechowywane w sposób zabezpieczający je przed zniszczeniem i dostępem osób nieupoważnionych, a następnie – przekazywane do archiwum Uczelni.

Wsparcie dla studentów przejawia się również poprzez:

opiekę naukową, zwłaszcza w ramach prowadzonych seminariów dyplomowych oraz prac projektowych,

opiekę opiekunów roku,

dostępność nauczycieli akademickich na konsultacjach, dyżurach dydaktycznych,

dostępność pracowników administracyjnych,

dostępność opiekunów specjalnych (opiekunów praktyk i projektów dydaktycznych oraz Erasmus).

Udostępnia się studentom informacje na temat konferencji naukowych, możliwości stypendialnych i wyjazdów w ramach projektów międzynarodowych. Studenci otrzymują również informacje związane z prawami studentów, a także zaliczeniami, egzaminami i konsultacjami. Godziny konsultacji są zawsze podane do publicznej wiadomości na początku semestru, istnieje też możliwość spotkań indywidualnych poza oficjalnymi godzinami. Studenci mają możliwości wyrażania opinii między innymi poprzez anonimowe ankiety dotyczących prowadzenia zajęć przez wykładowców, które są brane pod uwagę w planowaniu zajęć na kolejny rok akademicki. W Uczelni działają Grupy Aktywności Studenckiej (d. studenckie koła naukowe), które podlegają rejestracji przez prorektora ds. kształcenia, na wniosek opiekuna grupy, zaopiniowany przez kierownika jednostki naukowo-dydaktycznej. Warunki, tryb i sposób rejestracji oraz zasady funkcjonowania Grup Aktywności Studenckiej określa Regulamin Grup Aktywności Studenckiej.

W Uczelni, od 2006 roku działa Studenckie Koło Naukowe Innowacji i Przedsiębiorczości, którego głównym celem jest kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród studentów. Członkowie Koła w minionym roku akademickim przygotowali prelekcje (spotkania otwarte) nt. zasad prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i w krajach ich pochodzenia a także brali udział w konkursach giełdowych gazety Parkiet.

Uczelnia wspiera studentów z zagranicy studiujących w WSG. Nadzór nad programem sprawuje Dział Spraw Międzynarodowych. Ułatwia on studentom integrację w środowisku i pomoc związaną z zakwaterowaniem i funkcjonowaniem w Uczelni.

Do głównych zadań Działu Spraw Międzynarodowych należą:

nawiązywanie i koordynacja kontaktów z uczelniami i organizacjami zagranicznymi,

przygotowywanie umów o wymianie studentów i obsługa tych umów,
obsługa wyjazdów zagranicznych pracowników,
nadzór nad realizacją programu „visiting professor”,
pozyskiwanie środków z programów europejskich na cele związane z umiędzynarodowieniem,
obsługa programów Erasmus+,
promocja oferty studiów dla studentów zagranicznych,
przygotowywanie materiałów promocyjno-informacyjnych w językach obcych,
obsługa studentów zagranicznych (przed przyjazdem i w trakcie pobytu w Polsce),
koordynacja programu opieki nad studentami z zagranicy "Study Buddy",
pozyskiwanie środków finansowych na realizację międzynarodowych programów edukacyjnych.

Nad przebiegiem pobytu studentów czuwa także Koordynator Programu Erasmus+. Wsparcie jest udzielane w sprawach dotyczących przebiegu studiów, administracyjnych oraz organizacyjnych. Uczelnia pomaga w zakwaterowaniu studenta na czas studiów. Do dyspozycji studentów jest Dom Studenta oraz pokoje i mieszkania wynajmowane na terenie miasta. WSG dysponuje sprawdzoną bazą ogłoszeń dotyczących wynajmu a także bezpłatnie pomaga studentom w znalezieniu zakwaterowania w cenie i standardzie przez nich oczekiwanym. Studenci WSG decydujący się na wyjazd na studia do innej uczelni lub wyjazd w ramach kursów intensywnych są wspierani w zakresie organizacji wyjazdu przez Dział Spraw Międzynarodowych WSG. Jednostka ta pomaga w całościowej organizacji pobytu studenta za granicą począwszy od transportu, spraw organizacyjnych, administracyjnych po wskazanie osób kontaktowych, które otoczą studenta opieką już na miejscu. Możliwe jest wsparcie finansowe w ramach funkcjonujących stypendiów na WSG. Wyjeżdżający studenci:

mają prawo uczestniczyć w bezpłatnych zajęciach z języka obcego (w lektoratach i kursach organizowanych przez Szkołę Języków Obcych);

w wyjątkowych przypadkach mogą ubiegać się o dofinansowanie wyjazdu (poza otrzymaniem grantu Erasmus);

są zwolnieni z 90% czesnego na okres pobytu za granicą (obcokrajowcy 70% czesnego).

Studenci są zachęceni do mobilności poprzez odpowiednio nagłośnione akcje informacyjne dotyczące wyjazdów za granicę. Propagowane są międzynarodowe kursy intensywne, a także wyjazdy m. in. w ramach programu Erasmus. Studenci informowani są

o korzyściach związanych z mobilnością i studiowaniem za granicą.

Priorytetowym projektem służącym wieloaspektowemu podniesieniu gotowości Wyższej Szkoły Gospodarki do realizacji kształcenia w wymiarze międzynarodowym oraz podniesienie jakości i warunków studiowania zagranicznej młodzieży akademickiej w WSG poprzez działania wspierające, informacyjne i integracyjne jest powołanie instytucji “Welcome Center”. Podmiot ten jest nakierowany na:

- utworzenie i funkcjonowanie punktu kompleksowej informacji i obsługi studentów i pracowników zagranicznych;
- usprawnienie procedur i praktyk mających związek z procesem studiowania młodzieży z zagranicy w WSG;
- podniesienie kompetencji kadry WSG w zakresie umiejętności językowych oraz międzykulturowych;
- działania aklimatyzacyjne oraz integracyjne dla studentów zagranicznych WSG (w tym integracja kadry i studentów).

Potrzeba realizacji projektu wynika z umiędzynarodowienia ilościowego i jakościowego WSG: rosnącej liczby studentów z zagranicy, różnorodności krajów, z których przyjeżdżają na studia, poszerzanej oferty studiów w języku angielskim. Działania zapisane w projekcie spójne są z celami i działaniami ujętymi w Strategii WSG na lata 2018-22 oraz będącej jej uszczegółowieniem Strategii Umiędzynarodowienia.

Dział Rekrutacji Międzynarodowej jest podmiotem, który czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem studentów międzynarodowych od momentu zrekrutowania do momentu podpisania umowy o studia. Prowadzi on także ewidencję i zarządza przydziałem zakwaterowania w podległym Uczelni domu studenckim. W porozumieniu z Działem Administracji sprawuje także kontrolę nad utrzymaniem porządku i dyscypliny w domu studenckim.

Motywacją dla studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce jest m.in. możliwość ubiegania się o stypendium Rektora. Stypendium Rektora może otrzymać student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady stopnia centralnego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, a także medalistą co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski w danym sporcie, o którym mowa w przepisach o sporcie. Na wyższych rocznikach niż pierwszy na studiach pierwszego stopnia oraz na wszystkich rocznikach studiów drugiego stopnia stypendium rektora może otrzymać

student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym.

Inną formą motywacji jest możliwość uzyskania zniżek na studia, szkolenia i studia podyplomowe przez studentów, którzy uzyskali wysokie wyniki w nauce.

W strukturze Uczelni od 2001 r. funkcjonuje Biuro Karier, które zostało powołane, aby służyć studentom w wyborze drogi rozwoju zawodowego oraz promować postawy przedsiębiorcze. Biuro Karier pomaga zdobyć wiedzę na temat sposobów poszukiwania pracy i uczy, jak być konkurencyjnym na rynku pracy. Biuro nie pobiera za swoje usługi żadnych opłat. Z pomocy Biura mogą korzystać wszyscy studenci i absolwenci WSG oraz innych uczelni, a także licealiści oraz pracodawcy. Biuro organizuje cykliczne wydarzenia m.in.: Targi Pracy, „Akademia Planowania Kariery”, cykl spotkań „Rozmowy z Pracodawcą” oraz imprezy z cyklu „Bliskie Spotkania z Biznesem”.

Studentom zapewnia się różnorodne formy pomocy finansowej. Stypendia dla studentów przyznawane są ze środków budżetowych państwa i funduszy własnych Uczelni. Przyznawaniem stypendiów w Uczelni zajmuje się Komisja Stypendialna i Odwoławcza Komisja Stypendialna wg. przyjętego [Regulaminu](#).

Świadczenia przyznawane studentom ze środków budżetu państwa obejmują: stypendia socjalne, stypendia dla osób niepełnosprawnych, stypendia Rektora oraz zapomogi. Studenci mogą również ubiegać się o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Wnioski o przyznanie stypendiów studenci składają za pomocą iSAPS co ma na celu usprawnienie procedury składania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania stypendiów.

Z funduszy własnych Uczelni mogą korzystać zarówno studenci studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Rodzaje pomocy materialnej ze środków własnych Uczelni obejmują stypendia w ramach programu „Uczelnia Liderów”, „Uczelnia Kreatywna” oraz programów kandydackich. Funkcjonują także: nagroda Rektora WSG i nagroda Prezydenta WSG. Programy stypendialne opisane są na stronie internetowej www.dlakandydata.byd.pl

Premiowane są m.in. aktywność społeczna, sukcesy sportowe i artystyczne. Jeśli student aktywnie działa społecznie, ma zdolności plastyczne, muzyczne lub talent literacki, jest przedsiębiorczy, zdobywa sukcesy sportowe może skorzystać z systemów stypendialnych i programów branżowych dla osób z doświadczeniem zawodowym, łączących obowiązki rodzinne z pracą i studiami.

Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Indywidualizacja procesu kształcenia występuje w szczególności w ramach kształcenia specjalnościowego, pozwalającego na pogłębione profilowanie sylwetki absolwenta. Ma to miejsce głównie w odniesieniu do kształcenia na realizowanych specjalnościach.

Uczelnia, mając na uwadze Konwencję ONZ oraz inne akty prawne dotyczące działalności na rzecz osób niepełnosprawnych stwarza warunki do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością we wszystkich aspektach życia akademickiego. Uczelnia, nie zmniejszając wymagań merytorycznych, wyrównuje szanse studiowania osobom z niepełnosprawnością, likwiduje bariery architektoniczne i komunikacyjne. Od wielu lat realizowany jest i udoskonalany „Program Niepełnosprawni - Pełnosprawni na studiach”. Bezpośrednią pomocą studentom niepełnosprawnym zajmuje się Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. Na Uczelni funkcjonuje również Pełnomocnik Rektora i Kanclerza ds. Osób Niepełnosprawnych. Biuro na co dzień współpracuje ze Zrzeszeniem Studentów Niepełnosprawnych WSG. Studenci słabosłyszący mają możliwość na WSG bezpłatnego wypożyczenia systemu FM oraz korzystania z pomocy tłumacza języka migowego. Dla studentów niepełnosprawnych dostępna jest specjalna strona internetowa www.niepelnosprawni.wsg.byd.pl z dostosowaną wersją dla słabowidzących. Studenci niewidomi i niedowidzący mogą także korzystać ze zdigitalizowanych materiałów dydaktycznych oraz z wypożyczonych dyktafonów. W Uczelni dostępna jest także pracownia komputerowa z przystosowanymi stanowiskami komputerowymi do potrzeb studentów niewidomych, słabowidzących oraz poruszających się na wózku inwalidzkim. Również w Bibliotece przystosowane są stanowiska komputerowe ze sprzętem i oprogramowaniem dla studentów niepełnosprawnych. Uczelnia organizowała Kujawsko-Pomorskie Zloty Studentów Niepełnosprawnych, Integracyjne Mistrzostwa Polski w Goalball, obchody Dnia Osoby Niepełnosprawnej oraz współorganizowała konferencje i seminaria dotyczące problematyki osób niepełnosprawnych (m.in. Targi pracy bez barier, Osoba Niepełnosprawna w zatrudnieniu). Ponadto Uczelnia była kilkakrotnie nagradzana w konkursie Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych. W Uczelni realizowano liczne projekty skierowane do osób niepełnosprawnych, m.in.: „Projekt PAMON - Program Animacji Młodych Osób Niepełnosprawnych” oraz „Praca na Start”. WSG współpracuje ze specjalistycznymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz placówkami integracyjnymi.

Działalność Wyższej Szkoły Gospodarki na rzecz idei wsparcia osób z niepełnosprawnościami została dostrzeżona nie tylko na szczeblu regionalnym

i makroregionalnym, ale też ogólnopolskim. W 2008 r. przyznano Uczelni statuetkę Lodołamacze, w późniejszych latach kilkakrotnie srebrne i brązowe medale, a w 2019 r. uhonorowano WSG ogólnopolską statuetką LODOŁAMACZ 2019 w kategorii Instytucja za ponad 10 letnie zaangażowanie na rzecz wspierania osób z niepełnosprawnościami. Za działalność na rzecz osób z dysfunkcją wzroku Uczelni zostało też przyznane ogólnopolskie wyróżnienie Fundacji Szansa dla Niewidomych Idol 2019 w kategorii Uczelnia.

W celu zapobiegania rezygnacjom i skreśleniom z listy studentów Uczelnia wprowadziła system działań następujących jednostek Uczelni: Biura Obsługi Studenta (BOS), Biura Obsługi Finansowej (BOF) i jednostek naukowo-dydaktycznych (JND). Określone zostały zadania poszczególnych jednostek mające na celu dotarcie do studentów z informacjami dotyczącymi procesu studiowania, terminów wynikających z obowiązujących regulaminów i instrukcji także płatności za studia.

Warto wskazać, że absolwenci kierunku „ekonomia”, a obecnie nauczyciele akademicy, w tym także doświadczeni praktycy gospodarczy, są zaangażowani w opracowywanie, pod kierunkiem ich wykładowców, publikacji naukowych i podręczników akademickich. Przykładowo tylko w ostatnich dwóch latach wydano dwie książki:

Kalkulacja i rachunek kosztów. Od teorii do praktyki. red. Piotr Szczypa, CeDeWu, Warszawa 2019.

Zaawansowana rachunkowość finansowa. Od teorii do praktyki, red. Piotr Szczypa, CeDeWu, Warszawa 2017.

Autorami poszczególnych rozdziałów tych książek są byli studenci i ich nauczyciele akademicy. Łącznie w latach 2014 -2019 pod kierunkiem dr hab. Piotra Szczypy wydano w oficynie CeDeWu 10 podręczników z zakresu rachunkowości finansowej i zarządczej, w tym większość z udziałem nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku „ekonomia”.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostępność informacji dotyczących całego procesu kształcenia zapewniają następujące narzędzia: informatyczny system administrowania procesem studiowania (ISAPS) oraz platforma edukacyjna ONTE (oparta na technologii Moodle). Informacje podstawowe zamieszczane są w gablotach umiejscowionych na terenie Uczelni oraz przekazywane są studentom przez opiekunów roczników, pracowników Działu Obsługi Studenta - Dziekanatu oraz Działu Pomocy i Aktywizacji Studentów. Studenci mają zapewniony szeroki dostęp do informacji o przebiegu swoich studiów. Istotną rolę odgrywają także spotkania przedstawicieli jednostek naukowo-dydaktycznych ze studentami, podczas których studenci wskazują na kierunki niedoskonałości w funkcjonowaniu Uczelni, przede wszystkim procesu dydaktycznego. Ich rezultatem są zmiany mające na celu doskonalenie programów studiów oraz procedur określających proces studiowania. Większość tego typu działań była już prowadzona w poprzednich latach, obecnie jednak mają one charakter systemowy.

W Uczelni podejmowane są ustawiczne działania w celu usprawnienia przepływu informacji pomiędzy podmiotami a zakładane efekty uczenia się są publikowane w postaci elektronicznej – na stronie internetowej Uczelni. O sposobach weryfikowania zakładanych efektów uczenia się w ramach poszczególnych form zajęć dydaktycznych studenci informowani są podczas pierwszych zajęć (jest to obowiązek prowadzącego) oraz poprzez programy przedmiotu (sylabusy) publikowane na platformie edukacyjnej ONTE.

Studentów zapoznaje się z zasadami procesu dyplomowania, w tym zasadami przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów oraz zagadnieniami na egzamin dyplomowy - [Uchwała Kolegium WSG z dnia 15 września 2015 roku w sprawie procesu dyplomowania](#). Funkcjonuje osobna strona Internetowa poświęcona tematyce jakości kształcenia w WSG – www.ksztalcenie.byd.pl, na której m.in. wyjaśnia się studentom i kandydatom zasady ram kwalifikacji, w tym rolę punktów ECTS oraz prezentuje się tzw. „słownik kształcenia”, który zawiera definicje słownikowe terminów używanych w aktach prawa powszechnego oraz wewnętrznego w zakresie szkolnictwa wyższego. Natomiast na stronie Międzyuczelnianego Centrum Uznawalności Efektów Kształcenia – www.mcuek.byd.pl dostępne są dla kandydatów wszelkie informacje dotyczące uznawalności i potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza systemem studiów.

Organizowane są spotkania studentów z przedstawicielami Samorządu Studenckiego

oraz starostami grup studenckich. Spotkania te mają na celu przedstawienie aktualnych działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia, zebranie opinii studentów na temat procesu kształcenia, zarówno w wymiarze dydaktycznym, jak i organizacyjnym, konsultowanie programów kształcenia.

Zgodnie z prowadzoną przez Uczelnię polityką transparentności platforma edukacyjna ONTE służy udostępnianiu programów przedmiotów (sylabusów) prowadzonych w ramach kierunku studiów, a także programów studiów oraz macierzy efektów uczenia się. Aby zapewnić sobie dostęp do opinii studentów, Uczelnia umożliwia im wyrażanie opinii na platformie edukacyjnej ONTE.

Programy studiów oraz opisy efektów kształcenia udostępnione są również na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Wyższej Szkoły Gospodarki www.bip.wsg.byd.pl. W tym miejscu zarówno studenci, jak i kandydaci mogą zapoznać się z Regulaminem studiów, Regulaminem przyznawania pomocy materialnej, Regulaminem opłat oraz Uchwałami dotyczącymi rekrutacji. Dostępne są także informacje dotyczące akredytacji, uprawnień i certyfikatów otrzymanych przez Uczelnię. Upubliczniona jest również informacja o strategii i misji Uczelni na lata 2018-2022.

Duży nacisk kładzie się na udostępnianie informacji o procesie kształcenia w języku angielskim m.in. poprzez sukcesywne tłumaczenie wszelkich istotnych dla studentów dokumentów. Kandydaci znaleźć mogą informacje o ofercie edukacyjnej dla obszaru International Business na stronie internetowej uczelni. Studenci mogą zapoznać się z regulaminem studiów w języku angielskim oraz organizacją roku akademickiego na stronie www.student.wsg.byd.pl. Upublicznione są tam również wzory dokumentów oraz informacje dotyczące egzaminu dyplomowego. Anglojęzyczna wersja platformy ONTE zapewnia dostęp do programów studiów, programów przedmiotu, informacji o sposobie zaliczenia praktyk zawodowych oraz zagadnieniach do egzaminu dyplomowego.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów

Jednym z głównych warunków wysokiej jakości kształcenia na kierunku jest realizacja założeń Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy zawartych w Księdze Jakości Wyższej Szkoły Gospodarki. System ten obejmuje cały proces kształcenia oraz wszystkie czynniki, które wpływają na właściwy przebieg tego procesu i zapewniają jego wysoką jakość. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w WSG jest:

zgodny z aktami prawa powszechnego systemu szkolnictwa wyższego w Polsce oraz zbieżny z międzynarodowymi standardami określonymi np. w Deklaracji Bolońskiej;

zgodny z aktami prawa wewnętrznego systemu zapewniania jakości przyjętymi w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy podlegającym ewaluacji ([Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 ws. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy](#));

skorelowany z innymi działaniami prowadzonymi w Uczelni dotyczącymi kształcenia;

skorelowany z obowiązkami osób zarządzających Uczelnią, jednostkami organizacyjnymi, naukowo-dydaktycznymi (kolegia, instytuty, katedry) i obowiązkami kadry akademickiej.

Programy kształcenia do cyklu kształcenia 2019/2020 przygotowywane były zgodnie z [Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 6 marca 2012 r.](#) w sprawie wytycznych do opracowania i wprowadzania programów kształcenia zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (z późn. zm.). Od cyklu kształcenia 2019/2020 obowiązuje [Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki](#). Za tworzenie i doskonalenie programów kształcenia, obecnie programów studiów, dla kierunku studiów na określonym poziomie i profilu kształcenia, jak też ich zgodność z obowiązującymi, aktami prawnymi, odpowiadają dyrektorzy jednostek naukowo-dydaktycznych oraz Zadaniowe Zespoły ds. Zapewniania Jakości Kształcenia studiów we współpracy z Senacką Komisją ds. Kształcenia.

Zgodnie z założeniami WSZJK w jednostkach naukowo-dydaktycznych powoływane są Zadaniowe Zespoły ds Zapewniania Jakości Kształcenia na kierunku, z określonym przydziałem zadań, kompetencji i odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia.

Ocenę jakości kształcenia prowadzi się poprzez ocenę procesu kształcenia, warunków jego realizacji, a także wyników kształcenia oraz dokumentacji dydaktycznej. Monitorowanie tego procesu podejmuje się na podstawie:

dokumentacji procesu dydaktycznego (opis efektów uczenia się, macierze efektów uczenia się, programy i plany studiów na kierunku, programy przedmiotu (sylabusy), dokumentowanie uzyskiwanych efektów uczenia), zaleca się przechowywanie prac etapowych, prac zaliczeniowych (egzaminacyjnych) w wersji papierowej lub elektronicznej przez okres trwania cyklu kształcenia, tj. 6-7 semestrów dla studiów pierwszego stopnia, 3-4 semestry dla studiów drugiego stopnia i 10 semestrów dla jednolitych studiów magisterskich. Znowelizowana, na skutek wniosków interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, [Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia](#) określa zasady weryfikacji, dokumentowania i archiwizacji dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się (zał. nr 3 ww uchwały);

hospitacji zajęć (prowadzonej w jednostkach naukowo-dydaktycznych według harmonogramu hospitacji);

ankietyzacji zajęć przez studentów (w kontakcie bezpośrednim);

analizy informacji zawartych na platformie zdalnego nauczania, w obszarze „Propozycje i uwagi na temat efektów uczenia się”, gdzie studenci mają dodatkową możliwość wypowiedziania się na temat programów studiów;

ewaluacji zajęć i weryfikacji efektów uczenia się przez prowadzących zajęcia (obowiązek wypełniania „karty ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych” od roku akademickiego 2017/2018);

badania losów absolwentów;

opinii z miejsca studenckich praktyk zawodowych, zgodnie z [Uchwałą Kolegium z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych](#) (wraz z załącznikami);

opinii pracodawców na temat praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności

absolwentów w pracy zawodowej;
opinii przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego na temat programów i planów studiów, a także ich ewaluacji;
analizy przebiegu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

System sprawozdawczy obejmuje te spośród obszarów funkcjonowania jednostek organizacyjnych Uczelni, które wpływają na proces kształcenia, zwiększanie jego efektywności, oceny jakości, a także zacieśniania współpracy i kreowania partnerskich relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, właściwym dla poszczególnych kierunków i obszarów studiów (specjalności).

Efekty dla kierunku studiów określone w sylwetce absolwenta są weryfikowane na różnych etapach kształcenia. Po zakończeniu danego roku akademickiego prowadzone są analizy uzyskiwanych przez studentów ocen, analizy terminowości ukończenia studiów i przyczyn odsiewu studentów.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i pozytywnych ocen końcowych z wszystkich form zajęć dydaktycznych, zgodnie z obowiązującym planem studiów oraz osiągnięcie wymaganej liczby punktów ECTS. W czasie trwania semestru efekty uczenia się osiągnane przez studentów są weryfikowane na bieżąco poprzez metody wskazane przez prowadzących w programach przedmiotu (sylabusach), np. odpowiedzi ustne, testy, kolokwia, prace pisemne i projektowe. Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów](#).

Istotnym instrumentem oceny jakości kształcenia, w tym osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się, są hospitacje zajęć. Odbywają się one zgodnie z zaplanowanym harmonogramem. Z przeprowadzonej hospitacji sporządza się protokół, według obowiązującego wzoru ([Protokół hospitacji zajęć dydaktycznych WSG](#)).

Hospitacji podlegają wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni Uczelni. Na podstawie przeprowadzonej hospitacji zajęć hospitujący sporządza protokół według obowiązującego na Uczelni wzoru. Wynik hospitacji jest każdorazowo omawiany przez osobę hospitującą z hospitowanym nauczycielem akademickim, co zostaje przez niego potwierdzone podpisem. W sytuacji zastrzeżeń do poziomu hospitowanych zajęć są formułowane wnioski i zalecenia, a ich wdrożenie weryfikowane jest podczas powtórnej hospitacji w kolejnym semestrze, nie później jednak niż po upływie roku.

Ocena zajęć dydaktycznych i osiągniętych na nich efektów uczenia się jest wspomagana anonimową ankietą przeprowadzaną w kontakcie bezpośrednim wśród

studentów. Wzór kwestionariusza ankiety stanowi ([Ocena zajęć dydaktycznych](#)).

W ankiecie studenci oceniają elementy takie jak: punktualność oraz sumienność w odbywaniu zajęć, organizację zajęć, zaangażowanie i przygotowanie prowadzącego, różnorodność form prowadzenia zajęć, efektywność wykorzystania czasu, umiejętność korzystania z pomocy technicznych, kulturę osobistą prowadzącego, umiejętność zainteresowania studentów treściami zajęć, aktualność przekazywanych treści, sposób przekazywania treści, czytelność kryteriów zaliczenia, stosunek prowadzącego do studentów, motywowanie studentów do aktywności i poszerzania wiedzy oraz dostępność prowadzącego. Atutem ankietyzacji jest także informacja, w jakim procencie zajęć student uczestniczył. Wypełnione kwestionariusze ankiety przekazywane są kierownikowi jednostki organizacyjnej, w której zatrudniony jest dany nauczyciel akademicki.

Wyniki przeprowadzanej ankietyzacji oraz protokoły ich hospitacji, wykorzystywane są w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. Są one każdorazowo omawiane przez przełożonego z pracownikiem; natomiast z nauczycielami, którzy uzyskali negatywne oceny, przeprowadza się rozmowę dyscyplinującą oraz ustala działania korygujące wraz z terminem ich realizacji bądź kieruje wnioskiem o zmianę warunków pracy lub jej rozwiązanie. Skutkiem niskiej oceny jest także ponowna ankietyzacja w kolejnym semestrze bądź dodatkowa hospitacja zajęć.

W wyniku wniosków składanych przez kierowników JND oraz dyskusji na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia dotyczących potrzeby podniesienia poziomu autorefleksji prowadzących zajęcia oraz zróżnicowania w JND sposobów składania propozycji zmian dotyczących programu przedmiotu (sylabusa), programu studiów opracowano kolejne narzędzie ewaluacji. Od roku akademickiego 2017/2018 obowiązuje [Karta ewaluacyjna zajęć dydaktycznych](#), w której prowadzący zajęcia dokonuje analizy efektów, poziomu ich osiągnięcia, metod kształcenia i weryfikacji efektów, bilansu nakładu pracy studenta, z możliwością zaproponowania zmian, które po opinii kierownika jednostki naukowo-dydaktycznej są kierowane do Zadaniowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Mogą one stanowić podstawę dokonywania zmian w programie studiów, zgodnie z procedurą przyjętą w [zał. 7](#) Uchwały Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki.

Kolejnym sposobem weryfikacji zakładanych efektów uczenia się jest ich weryfikacja poprzez efekty uzyskane na praktykach. Praktyki zawodowe odbywają się w odpowiednich dla danego kierunku instytucjach (przedsiębiorstwach, stowarzyszeniach,

itd.), w których studenci w rzeczywistych warunkach przyszłej pracy zawodowej wykonują zadania, jednocześnie doskonaląc i rozwijając kompetencje społeczne związane z przyszłą działalnością zawodową. Opiekę nad organizacją i przebiegiem praktyk zawodowych na danym kierunku, potwierdzeniem uzyskania przez studentów odbywających praktyki zakładanych efektów uczenia się, sprawują merytoryczni opiekunowie praktyk. Szczegółowe zasady organizacji praktyk i ich zaliczania zawarte są w [Regulaminie studenckich praktyk zawodowych Wyższej Szkoły Gospodarki](#) przyjętym [Zarządzeniem Rektora z dnia 1 października 2019 r.](#)

System weryfikacji efektów uczenia się dotyczy także procesu dyplomowania, opisanego szczegółowo w rozdziale 3. Doceniając rangę pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego, w trosce o ich jakość zmodyfikowano przebieg tego procesu, stwarzając studentom większe możliwości korzystania z różnorodnych form zajęć modułu określonego jako „proces dyplomowania”. Zasady dyplomowania, w tym zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów zawiera [Uchwała Kolegium WSG z dnia 15 września 2015 roku w sprawie procesu dyplomowania.](#)

Od cyklu kształcenia 2019/2020 wprowadzono zmiany w procesie dyplomowania Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 01 października 2019 r. w sprawie procesu dyplomowania.

System weryfikacji zakładanych efektów uczenia się obejmuje również badanie opinii studentów na temat przyjętych efektów uczenia się i programów studiów, kontrolę i nadzór nad procesem dyplomowania, badanie losów zawodowych absolwentów. Studenci wyrażają swoje opinie poprzez swojego reprezentanta w Zadaniowym Zespole ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, a także mają możliwość indywidualnego wypowiedziania się na temat zakładanych efektów kształcenia oraz programów studiów na platformie edukacyjnej ONTE.

Od 2011 roku studenci kończący studia zostali zaproszeni do wypełnienia kwestionariusza ankiety Absolwenta dostępnej w systemie ISAPS. Koordynacją systemu ankietyzacji zajmowało się Biuro Karier WSG oraz Pracownia Analiz Społecznych i Rynkowych Instytutu Nauk Społecznych WSG. Pomimo zniesienia obowiązku badania losów absolwentów badania ankietowe losów absolwentów nadal są prowadzone przez Akademickie Biuro Karier. W oparciu o dane z poszczególnych roczników tworzony jest „Raport zbiorczy” z danymi dla poszczególnych kierunków/obszarów studiów (specjalności). Wyniki raportów są udostępniane dyrektorom jednostek naukowo-dydaktycznych.

Przekazanie raportów umożliwia:

- uzyskanie przez władze jednostek organizacyjnych szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy,
- uzyskanie wiedzy umożliwiającej doskonalenie programów studiów i wskazanie kierunków studiów gwarantujących lepszą pozycję na rynku pracy,
- uzyskanie przez pracowników Akademickiego Biura Karier WSG informacji pomagających w wyborze kariery zawodowej absolwentom oraz najlepszych sposobów realizacji ich celów zawodowych.

Raport jest dokumentem służącym wdrażaniu procedur służących zapewnieniu i doskonaleniu jakości kształcenia. Na jego podstawie przedstawiane są władzom Uczelni propozycje działań mających na celu podniesienie jakości kształcenia. Akademickie Biuro Karier WSG może organizować dopasowane do potrzeb absolwentów oraz potrzeb lokalnego rynku pracy szkolenia i warsztaty umożliwiające skuteczniejsze wejście na rynek pracy.

W ramach realizacji swojego podstawowego zadania, jakim jest wspieranie rozwoju zawodowego studentów Akademickie Biuro Karier współpracuje z firmami oraz instytucjami działającymi w ramach konkretnych branż. Oprócz pozyskiwania ofert pracy, praktyk i staży podejmowane są różnego rodzaju inicjatywy umożliwiające studentom bliższy kontakt z potencjalnym pracodawcą. Są to między innymi Targi Pracy, Akademia Planowania Kariery (cykliczne wydarzenie poświęcone rozwojowi osobistemu), warsztaty, szkolenia, konferencje oraz spotkania z pracodawcą. Ponad to w ramach wspierania przedsiębiorczości studenckiej Akademickie Biuro Karier współpracuje z takimi instytucjami jak: Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i inne.

WSG prowadzi ewaluację zewnętrzną i wewnętrzną WSZJK. Do przykładowych działań zmierzających do pozyskania opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych należą:

- Konsultacje z interesariuszami wewnętrznymi, tj. pracownikami każdej jednostki naukowo-dydaktycznej uwzględniające ich uwagi dotyczące systemu kształcenia;
- Zwiększenie wpływu wszystkich studentów na przebieg procesu kształcenia poprzez uruchomienie w kwietniu 2014 r. na platformie edukacyjnej ONTE obszaru, na którym studenci wszystkich kierunków mogą zgłaszać swoje uwagi

dotyczące efektów uczenia się i programów studiów;

Szkolenia i seminaria prowadzone w JND dotyczące między innymi sposobów formułowania efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, charakterystyki zróżnicowanych metod kształcenia, sugerowanych metody weryfikacji efektów uczenia się;

Udoskonalenie, na wniosek interesariuszy wewnętrznych (Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, opinii zgłaszanych w ramach seminariów dotyczących WSZJK, oraz opinii Samorządu Studenckiego) przebiegu procesu dyplomowania. Opracowanie przepisów regulujących dyplomowanie studentów w wewnątrzuczelnianym systemie informatycznym ISAPS, która przyczyniła się do podniesienia jakości procesu dyplomowania poprzez ujednoczenie procedur zgłaszania, zatwierdzania listy promotorów, tematyki prac dyplomowych, poprawę terminowości poszczególnych etapów procesu dyplomowania. Elektroniczna archiwizacja przebiegu tego procesu umożliwiła skuteczniejszy nadzór nad nim. Przeprowadzono we wszystkich jednostkach naukowo-dydaktycznych szkolenie pracowników w zakresie posługiwania się omawianą procedurą.

Przygotowanie kwestionariusza ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez studenta oraz ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez praktykodawcę, obowiązującej od roku akademickiego 2017/2018.

Przygotowanie Karty ewaluacji zajęć dydaktycznych, która obowiązuje od roku akademickiego 2017/2018.

Udział kierowników JND i pracowników innych jednostek organizacyjnych mających wpływ na kształcenie w cyklu seminariów na temat Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji organizowanych w 2019 r. przez IBE na zamówienie Uczelni.

Wprowadzenie, od semestru letniego roku akademickiego 2018/2019 obowiązku weryfikacji miejsca praktyk, przed jej rozpoczęciem, przez merytorycznego opiekuna praktyk, która odbywa się poprzez Internetowy System Administrowania Procesem Studiowania (iSAPS) oraz [arkusza hospitacji praktyk zawodowych](#).

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni biorą udział w określaniu zakładanych

efektów uczenia się na różnych etapach kształcenia. Opinie uzyskane od interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli) i zewnętrznych (pracodawców i absolwentów) stanowią podstawę do określania i doskonalenia sylwetki absolwenta, efektów uczenia się, programu i planów studiów. Spotkania z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi są protokołowane. Wchodzą oni również w skład Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia działających w poszczególnych jednostkach naukowo-dydaktycznych. Badania prowadzone wśród zewnętrznych interesariuszy Uczelni - absolwentów i pracodawców wpisują się w prowadzony przez WSG od lat monitoring rynku pracy. Szczegółowe cele tego typu badań to:

- pozyskanie informacji na temat losów zawodowych absolwentów WSG,
- pozyskanie informacji o losach zawodowych absolwentów innych uczelni,
- pozyskanie opinii pracodawców i instytucji wspierających zatrudnienie absolwentów szkół wyższych o ich przygotowaniu do wykonywania pracy i ich aktywności na rynku pracy.

Dodatkową platformą pozyskiwania informacji od interesariuszy wewnętrznych, doskonalenia jakości kształcenia, dyskusji i podnoszenia kompetencji pracowników w Uczelni stanowią organizowane od roku akademickiego 2012/2013 przez prorektora ds. kształcenia seminaria dotyczące WSZJK, kierowane do wszystkich pracowników Uczelni. Na wniosek kierowników filii umożliwiono udział pracowników tychże jednostek drogą online. Wnioski i postulaty zgłaszane na seminariach są przekazywane odpowiednim organom do dalszych analiz.

Stworzono mechanizmy komunikowania się pracowników Uczelni, studentów, absolwentów oraz przedstawicieli otoczenia, w tym pracodawców (np. dyżury pracowników, konsultacje ze studentami na platformie edukacyjnej ONTE, spotkania Konwentu WSG, udział studentów w Zadaniowych Zespołach ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, w Senackiej Komisji ds. Kształcenia, w posiedzeniach Senatu i do roku 2019/2020 Kolegium Uczelni).

Sprawność działania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości kształcenia zapewniana jest m.in. poprzez stworzenie Procedur postępowania w ramach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, które to zostały pozytywnie zaopiniowane przez Senat i zatwierdzone uchwałą Kolegium z dnia 24 marca 2015 r. Na bieżąco są one uaktualniane i udostępniane pracownikom Uczelni.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> • silne związki z otoczeniem społeczno-gospodarczym; • oferowanie specjalności w j. angielskim • wysoki poziom umiędzynarodowienia środowiska akademickiego na kierunku (w zakresie kadry i studentów); • standard infrastruktury dydaktycznej. 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> • trudności językowe studentów z Ukrainy wybierających studia w j. polskim; • niski poziom motywacji studentów do nauki oraz braki w zakresie samodyscypliny; • niski poziom wiedzy studentów pierwszego roku studiów z zakresu ogólnej wiedzy i niski poziom znajomości matematyki.
Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • procesy migracyjne i umiędzynarodowienie studiów; • uzyskanie akredytacji ACCEU; • skorzystanie z możliwości finansowania projektów ze środków UE- finansowanie staży i praktyk i/lub dalszy rozwój infrastruktury Uczelni; • szybkie reagowanie na potrzeby rynku pracy, dzięki intensywnej współpracy z otoczeniem. 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • silna konkurencja ze strony innych szkół wyższych kształcących na kierunku „ekonomia” w regionie; • niż demograficzny powodujący zmniejszanie się liczby kandydatów na studia; • obniżenie rangi wykształcenia wyższego.

(Pieczęć uczelni)

.....

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....

(podpis Rektora)

Bydgoszcz, dnia 27 grudnia 2019 r.

(miejscowość)